MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Any III. Núm. 118 - Barcelona, dijous, 7 de Maig de 1931

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

"Siempre me he sometido a la voluntad del país"

Alfons XIII, "le roi des resquilleurs"

OBRA DE GOVERN

L'estructuració de la Generalitat

El decret del 21 d'abril va fer reviure la Generalitat de Catalunya. Des d'aleshores restava suspesa la vida provincial : la unitat de Catalunya era reconeguda com un fet. Però aquest fet gloriós, mentre no tingués lloc la seva estructuració definitiva, calia que n'adoptés una de provisional que fos l'articulació de la lletra i l'esperit del decret esmentat de 21 d'abril ; car d'altra manera la situació era confosa i, malgrat dels esforços fets per tal d'evitar topaments i malentesos, és evident que s'hauria acabat per introduïr un cert desordre en les coses de Catalunya ; que s'hauria estroncat la seva vida ciutadana ; que haurien restat enlaire els serveis públics, i, sobretot, que, aprofitant-se d'aquella vaguetat, certs elements confusionaris, interessats en fer un «chantage» moral a la República, haurien continuat i reforçat una campanya d'insidies perniciosos a la pau dels esperits de Catalunya i d'arreu d'Espanya. Si Catalunya, interinament, no es definia, s'exposava a perdre, definitivament, allò que és el seu dret de sempre, minada per un treball constant i tenaç de calúmnies, a les quals ella, en certa manera, hauria donat avinentesa.

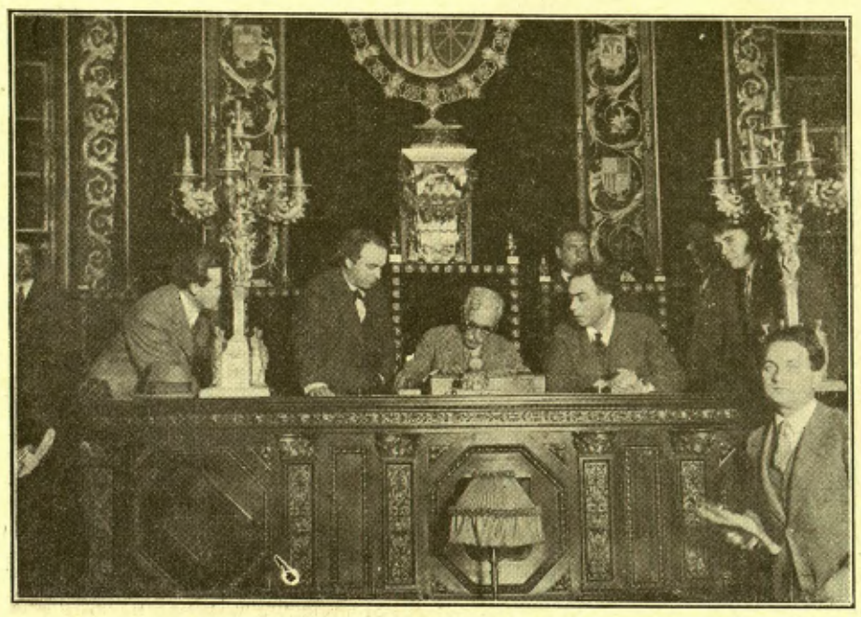

Les primeres funcions del Govern de la Generalitat «avant la lettre»

El present estatut del Govern provisional de la Generalitat de Catalunya no és més que això : l'articulació del decret de 21 d'abril d'enguany ; la traducció en preceptes constitucionals de les disposicions contingut en aquell text legal on, de comú acord els republicans de Catalunya i el Govern provisional de la República, aquest consagrà un cop més, i en espera de fer-ho d'una manera definitiva a les Corts Constituents els pactes solemnials tractats i convinguts a Sant Sebastià, durant la pre-revolució espanyola.

Reprenia aquell decret la vida de la Generalitat de Catalunya, estroncada per Felip V, el primer Borbó d'Espanya i restaurada en caure l'últim ; li encarregava la cura de tot allò que era facultat de les Diputacions i la direcció política de la nostra terra ; deixava a la seva discreció la composició d'un Estatut de Catalunya, el qual, previ un plebiscit dels Ajuntaments catalans, seria dut pel Govern com a ponència constitucional davant les Corts Constituents ; en una paraula : assegurava la perfecta espontaneïtat i llibertat de Catalunya en el present, perquè pogués elaborar les condicions de la seva llibertat i espontaneïtat en el demà històric.

Però, per governar, la Generalitat, de fet, no tenia més organismes que el seu president i els consellers, ja existents. Li mancava, per salvar el principi democràtic, una assemblea elegida per sufragi, que vingués a representar les Diputacions provincials abolides ; mancava, també, regular els enllaços entre la Generalitat i el poder judicial a Catalunya : la qüestió de les competències en casos de diferències entre el criteri de la Generalitat i el Govern provisional de la República, no tenien cap reglamentació i s'havien de resoldre cada cop d'una manera improvisada i per tant, incòmoda i poc prudent. El mateix pot dir-se de la qüestió de l'ordre públic.

Finalment, hi havia serveis encomanats a cadascuna de les Diputacions anteriors de Girona, Lleida i Tarragona que veien la seva vida interrompuda amb la desaparició d'aquells organismes.

Calia, doncs, convocar una assemblea i, com sigui que els Ajuntaments actuals són l'única expressió del sufragi popular existent al moment de la proclamació de la República, ells són els encarregats de nomenar, per delegació, les persones que han de formar part d'aquella corporació. Tractant-se d'una assemblea interina, es comprèn que no s'acudís a noves eleccions de primer grau. Calia encarregar un conseller de les relacions entre la Generalitat i el Govern provisional de la República i reglamentar les atribucions del Govern provisional de la Generalitat davant els problemes de l'ordre públic, en una forma que no vexés e's drets del govern de Madrid, però tampoc desconegués les atribucions del de Barcelona.

Calia també, i en aquest aspecte el decret de la Generalitat és importantíssim, donar una pauta que sigui una declaració de principis per a la confecció de l'Estatut de Catalunya.

L'article 22, lletra *a*), estatueix que la ponència encarregada d'aquest comès «formularà un projecte únic d'Estatut de Catalunya, que fixarà les facultats reservades al poder central de la república».

La posició marcada amb aquest criteri és la única sostenible en bona conducta constitucional. Catalunya no pot anar a discutir a les Corts Constituents un reglament interior d'ella mateixa : el sol fet d'acceptar una discussió sobre aquest tema constituïria una vulneració al principi de lliure determinació, en virtut del qual precisament han estat ateses pels republicans espanyols les aspiracions de Catalunya. L'únic tema de debat pot ésser el de les facultats reservades al poder central. Aquestes poden ésser discutides tant àmpliament com es vulgui a les Corts Constituents, sense que hi hagi mancament al dret constitucional ; però mai no pot acceptar-se, ni creiem que cap esperit veritablement liberal ho pretengui, que unes Corts no catalanes discuteixin el règim interior de Catalunya, només en el cas de creure que algun dels seus preceptes lesiona les atribucions del poder central. Però, àdhuc, per discutir aquests punts, cal primer haver delimitat ben bé aquestes atribucions.

I també, pertoca a Catalunya la iniciativa del debat sobre les atribucions del poder central, per quant aquestes no són imposicions d'un poder superior damunt d'inferiors, sinó resultants d'un pacte federal. El poder central no consagra els federats fins i tant que no és previament consagrat per ells ; no és com un amo, sinó com un depositari, un delegat de certes atribucions que, en virtut de l'espontaneïtat i llibertat dels elements federats que componen l'estat general, li són conferides.

* * *

Amb la publicació d'aquest decret de la generalitat, Catalunya ha donat una passa solemne de la seva vida històrica, de la seva evolució política. Fins ara, el catalanisme era un desig, una esperança, una cosa que s'oposa enfront d'una altra. Una necessitat de vèncer. Però ara és un pensament de govern, una concreció. Fineix l'aprenentatge i comença el mestratge.

Els Dijous — Blancs

ELS NOMS DELS CARRERS

La dictadura va canviar tants noms de carrers, que l'abús — ara que començava a ésser liquidat amb molt bon seny — ha deixat el terreny mal preparat per a altres abusos. Els barcelonins han mirat amb indiferència certs canvis de nom com el de la plaça de Sant Jaume i el del passeig de Gràcia. En canvi, ha celebrat que la Diagonal perdés el nom d'Alfons XIII, nom que ens havia costat un dineral en plaques de marbre de Carrara. Si la gent no va avenir-se a què la plaça de Sant Jaume fos la plaça de la Constitució, és difícil que s'avingui a donar-li el nom de la República. Amb el passeig de Gràcia passarà el mateix. El passeig de Gràcia té una tradició de cent anys i és un homenatge a l'ex-vila de Gràcia, una de les barriades més simpàtiques i més republicanes de Barcelona. El passeig de Gràcia serà sempre el passeig de Gràcia, i el Cinc d'Oros serà efectivament la plaça de Pi i Margall quan hi hagi el monument al mig d'aquella cruïlla de carrers que és el centre geogràfic de Barcelona.

Entre els carrers que tot portant noms dinàstics tenen una tradició vella, hi ha el de Fernando i el de la Princesa. Però, ¿qui s'atreveix a canviar el nom del carrer de Fernando, encara que aquest Fernando sigui l'antipàtic Ferran VII? Segurament un úkase municipal seria lletra morta, i el carrer de Fernando continuaria dient-se de Fernando.

Però hi ha el carrer de la Princesa. La tradició d'aquest carrer ja no és tan vella. El va obrir la infanta Isabel, la que ara ha mort a París, quan era princesa d'Astúries. I d'aquesta història li ve el nom de carrer de la Princesa. ¿Us veurieu amb cor de canviar el nom d'aquest carrer? Segurament els comerciants del carrer de la Princesa es resignarien al canvi, encara que una operació d'aquesta índole no sigui mai un bon negoci. Es podria provar. Certament, el nom és molt bonic. Carrer de la Princesa! El nom té certa poesia, però l'encís desapareix en pensar que no es tracta d'una princesa de conte de fades, ni d'una princesa d'una gran història, sinó de l'ex-princesa d'Astúries, Isabel, tia d'Alfons XIII. Ni la història de la princesa, ni la seva figura, ni el fet d'ésser tia de l'ex-rei evoquen records romàntics. El nom «Princesa», és molt més decoratiu que els records que tenim de l'ex-princesa d'Astúries. Aquesta és l'única defensa a favor del nom actual del carrer.

Potser serà millor esperar i veure com ens proven els canvis. Serà tan difícil que del Saló de Sant Joan en diguem Saló de Galán, i del final del mateix passeig en diguem Saló de García Hernández!

Crec sincerament que els herois de Jaca haurien estat més ben servits si els haguessin dedicat dos carrers importants gairebé verges. Es clar que haurien estat dos carrers de suburbi, però hi havia moltes més probabilitats que els noms arrelessin. — B.

MIRADOR INDISCRET

El debut d'un radical

El senyor Ruiz Porlan, regidor radical de l'actual Ajuntament, va fer, ja en la segona sessió pública, una proposició d'un radicalisme sorprenent. El senyor Ruiz Porlan demanava, com aquell qui res, que fossin suprimides les apostes del joc de pilota basca. Per defensar la seva tesi va dir, entre altres arguments de pes, que ell, de jovenet, havia jugat a la pilota basca i li agradava molt, i que ara no podia tolerar de veure aquest noble esport envilit per les apostes. Finalment, va assegurar que en la sessió pròxima insistiria degudament en la radicalíssima proposició.

La sessió pròxima i l'altra ja han passat i el senyor Ruiz Porlan no ha dit aquesta boca és meva.

Misteri? Misteri. Nosaltres, però, admiradors del senyor Ruiz, esperem que no ens defraudarà i podrem escoltar la *suite* de la seva radical campanya en pro de l'honestedat en el joc.

Els companys d'En Companys

En les jornades glorioses del 14 i 15 d'abril dels balcons de la Generalitat i l'Ajuntahom no va pas escatimar els discursos des ment. En plena febre de parlaments, el senyor Lluís Companys es trobava en un dels despatxos de la façana de Casa la Ciutat. Tot d'un cop, va sentir que el cridaven des del balcó : «Companys! Companys!»

—Què passa?—va preguntar.

Passava que el senyor Aguadé s'adreçava a la multitud : «Companys! Després de vuit anys de dictadura...», etc., etc.

Nadalenca

Segons diuen algunes persones que en poden estar assabentades, en les altes esferes de la Lliga Regionalista hi ha una certa mar de fons. El motiu és la resistència que alguns significats elements, el senyor Duran i Ventosa sobretot, oposen que la Lliga es declari francament republicana. Entre els partidaris d'aquesta variació es troba el senyor Cambó, el qual, segons sembla, fa dies que té escrit un manifest que a *La Veu* no li volen publicar.

—Si, vaja — deia un poeta clandestí, comentant aquest estat de coses— :

En Cambó demana pa
i en Duran no n'hi vol dâ.

Fantasia municipal

Hem tingut el gust d'admirar en la premsa gràfica la figura de l'alcalde de Madrid, senyor Rico. El senyor Rico és un senyor baixet i gras, tan baixet i tan gras, que si no fos el respecte que el seu càrrec ens mereix, diríem que sembla una bola.

I ja que parlem de «boles», podem afegir que un amic nostre va afirmar que el senyor Rico era taverner d'ofici. La qual cosa va suggerir el següent comentari a un dels presents :

—Amb els elements naturals que manquen a l'un i sobren a l'altre dels dos alcaldes, el de Barcelona i el de Madrid, se'n podria fer un batlle perfecte. L'un és grassíssim, l'altre magríssim ; l'un és taverner, i l'altre Aiguader...

La ràdio compromet

La festa dels Jocs Florals, com se sap, fou retransmesa per ràdio. De manera que, sense moure's de casa, hom tingué ocasió d'escoltar els parlaments, els versos, les ovacions, etc. Hom pogué escoltar, a més a més, algunes altres coses que no constaven en el programa oficial.

Pel que es veu, el micròfon estava situat molt a la vora de la taula del jurat, per què es sentien perfectament les converses que en veu baixa sostenien, en els moments de calma, els senyors que el formaven. Per exemple, arribà el torn de cridar el senyor Carles Grandó, guanyador d'un dels premis.

—Carles Grandó, de Perpinyà! — feia a gran crits, el secretari. Però res : el senyor Grandó no compareixia. I aleshores, les setanta o vuitanta mil persones que escoltaven per ràdio, sentien el següent :

—On diable s'ha ficat aquest Grandó?... Però si jo l'he vist ara fa un moment... Sempre serà un *romansero*... etc.

* * *

Iguals confidències en el moment de cridar el senyor Puig Pujades, de Figueres.

—On c... serà aquest Puig Pujades? Bé em sembla que ha vingut a Barcelona.

—Deu ésser a plorar a la tomba de l'Ignasi Esglésies — féu una veu que no poguérem identificar.

Una altra vegada, potser valdrà la pena de situar el micròfon d'una manera menys indiscreta.

"Pobres hijos!"

Entre els que ploren la caiguda de la Monarquia hi ha un matrimoni vagament barceloní, notable pels seus ardors alfonsistes, i els noms del qual surten molt sovint, no sols en les notes de societat, sinó encara més en les converses de la gent distingida.

—*Lo que nos duele en el alma* — diuen els dos esposos, a l'uníson — *es que nuestros hijos tengan que ser criados en este atroz ambiente republicano.*

La desmoralització dels hotels

Una de les persones més disgustades per l'ensorrada del Borbó és la Sra. de Vilallonga (*ci-devant* baronessa de Segur). Aquesta senyora, no sols s'ha vist vivament ferida en els seus sentiments monàrquics, sinó que ha temut ésser víctima de les ires de les turbes.

En conseqüència, se n'anà a viure al Majèstic, considerant el Ritz tan indicat com el seu domicili per ésser assaltat pels republicans.

Però, trobant-se amb el disgust que els cambrers d'aquell hotel exterioritzaven massa els sentiments republicans i veient, per altra banda, que el Ritz també era un lloc segur, decidí traslladar-se a aquest darrer hotel, on arribà a fer algun petit míting monàrquic a l'hora del te.

Malauradament, un dia sentí la conversa de dos cambrers republicans, i, per no atacar-se als nervis, anà a passar uns dies a l'hotel Florida, on no trobà, tampoc, un personal prou satisfactori.

En vista de tot això, la Sra. de Vilallonga (*ci-devant* baronessa de Segur), disposada a tots els sacrificis per la monarquia, ha tornat al seu domicili.

Una víctima de la República

Ho és un *gentilhombre de S. M.*, darrerament nomenat, que, com tots, s'havia pres amb tota serietat aquest càrrec, s'havia encarregat un uniforme amb els brodats de fil d'or autènntic — 7.000 (hem dit set mil) pessetes n'hi comptà el sastre — i no l'ha pogut estrenar.

El cas és tan lamentable com el d'aquell ministre d'una comèdia dels Quintero, al qual «*le sorprendió la crisis cuando se estaba probando el uniforme*».

Tenim entès que en alguna revista que s'estrenarà al Parallel, figurarà un quadro de gentilhomes. Aamb aquesta ocasió, si no tenen pretensions excessives, els perjudicats es podran rescabalar una mica, ja venent-se l'uniforme, ja llogant-se com a *boys*.

Més víctimes

Alguns ex-aristòcrates barcelonins han trobat una solució dialèctica a la situació política actual ; diuen que això de la República està molt bé, però que, vaja, com que ells tenien una amistat «personal» amb Alfons XIII, ara no el poden oblidar. Aquesta amistat «personal», la majoria dels casos, consisteix a haver vinclat tres vegades l'esquena, en altres tantes tardes memorables, al Polo Club.

Un dels que, en les penyes de l'Eqüestre, defensa amb més entusiasme aquest punt de vista, és el senyor Roman Fabra, *ci-devant* marquès de Masnou. Els seus amics han trobat un sistema de controvèrsia que el té lleugerament desmoralitzat.

—Calla, calla, ciutadà Masnou... — li diuen.

L'abrandat Vidal

Un altre dels que, en aquests moments de prova, ha sentit revifar-se el seu ardor monàrquic, és el conegut adroguer Emili Vidal i Ribas, ex-policia honorari i ex-aspirant a noble (l'escut que s'havia triat per a quan li vingués el títol, portava la següent divisa : *Non Plus Ultra-marinos*).

Doncs bé : el ciutadà Emili Vidal no s'està de dir a qui vol escoltar-lo que la República és una vergonya i que és qüestió de fer-ne una de crespa.

Una de crespa?

Hom diu que si entre els que van assaltar el seu *colmado* de la Rambla hi havia el propi Vidal, disfressat d'anarquista de Terrassa...

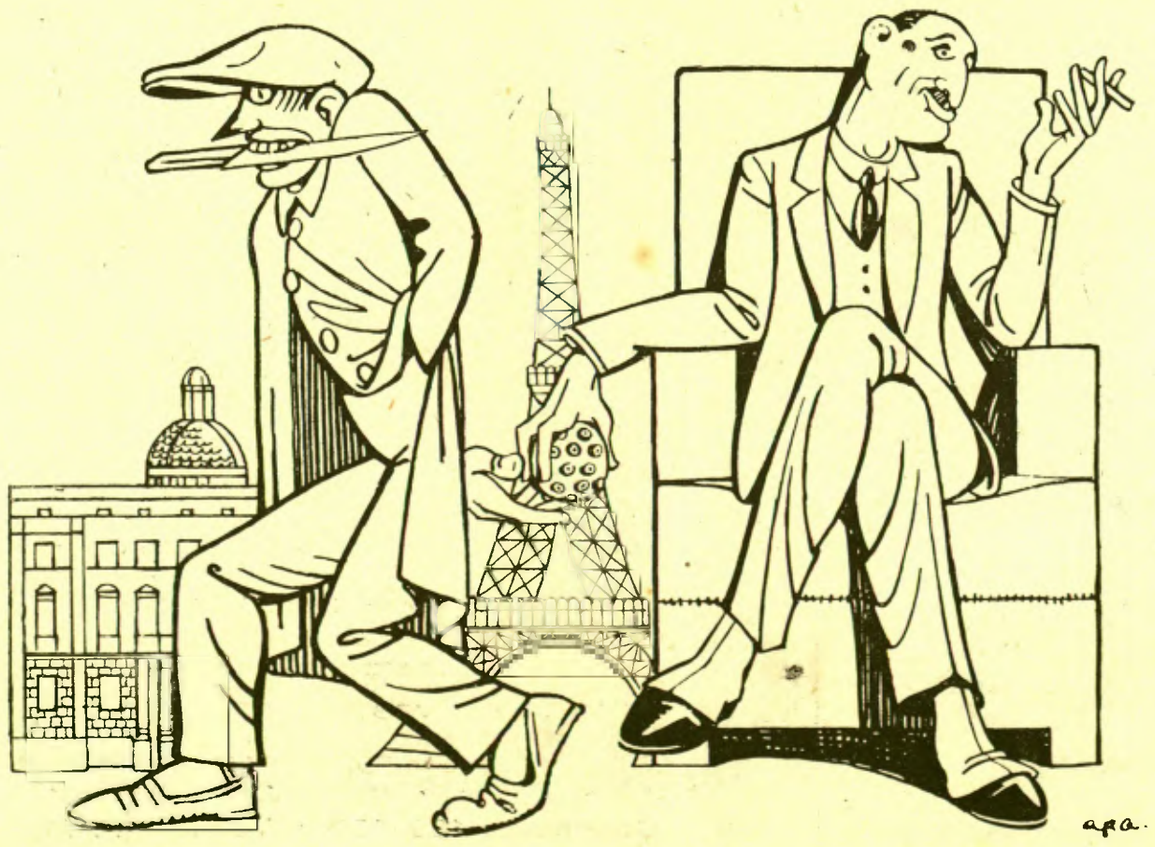

L'anarquista de París - Londres (Via Calés) i l'anarquista de Terrassa

Sacrificant-se pels ideals

Aquesta mena de joc de l'oca una mica més gran que és el golf d'alcoves i soterranis, ja ha arribat a Barcelona. En poc temps se n'han inaugurat uns quants, el darrer, dissabte passat, a can Llibre, establiment en el qual, encara que no hagi canviat de nom, ja no té res a veure el conegut Guillem Llibre que el fundà.

Com era d'esperar, a la inauguració assistiren tots els cronistes de societat, i entre ells el famós Enrique de Gènova, que a estones s'anomena marquès de la Bouillotte de Montmorency o alguna cosa semblant.

Però aquest aristòcrata s'havia d'endur un disgust: les banderetes que senyalen els forats del golf eren républicanes, i un home d'una sang tan fortament blava n'havia de protestar:

—*Es intolerable. No hay bastante con tenerlas que tragar en la calle, que hasta aquí se encuentran banderas republicanas... Ya hablaré de ello con Guillermito.*

Li van haver de fer saber que *Guillermito* ja no pintava res allí dins, i l'ex-patró del *Ricardito* preguntà, indignat:

—*¿Pues cómo se me invita sin ninguna garantía?*

I, disposat a patir per les seves idees, abandonà el local sense tastar ni una engruna del lunch que hi havia preparat, donant així la prova més convincent dels seus arrelats sentiments dinàstics.

Defecte de pronunciació

La setmana passada, reunió de la Directiva a Penya Rhin. En començar la sessió, el president agafa l'ordre del dia, que estava escrita en català, i llegeix, amb pronunciació castellana: «Junta Directiva». S'interromp i, tombant-se a l'oficial de secretaria, pregunta:

—Escolti, Cèsar, no hem quedat que tot es faria en català?

Bon profit li faci

Un grup de tres persones, parlant amistosament. Arriba un quart amic i saluda amb aire lleuger:

—Bon dia, ciutadans.

—Perdoni—fa un dels saludats, monàrquic tan insignificant que no val la pena d'anomenar perquè només a casa seva el coneixen—; aquí som tres ciutadans i un senyor.

Hauria estat just dient tres ciutadans i un súbdit.

Una Junta exemplar

Els directius de la «Casa del Pueblo» de Blanes són gent perfectament preparada per regir la vida d'una entitat com aquesta.

En demostració d'això n'hi ha prou amb veure les advertències que figuren en totes les parets del local i diuen així:

«Casa del Pueblo de Blanes para la Cultura, el baile y recreos.—Deseosa la Junta Directiva de dar facilidades a los señores socios, para que puedan exponer sus quejas o reclamaciones en lo concerniente a actos de esta Sociedad o sus empleados ha acordado dar solemne audiencia pública, todos los jueves de ocho a nueve y media en esta Sociedad.

»Al mismo tiempo considerando que dando este derecho a los socios el que no lo usare y en cambio hiciese una labor de crítica solapada y vil, sin acudir antes a la Junta Directiva, sería un atentado contra los intereses de la sociedad y que la base de la misma ha de ser la disciplina y la unión y el decir las cosas donde deban decirse, la Junta procederá contra los que así obraren con el mayor rigor aplicándole las específicas y nada despreciables sanciones prevenidas en los Estatutos.»

De tot això es desprèn també que el *recreo* de criticar la Junta, un dels més deliciosos de tots els casinos i casinets del món, el tenen privat els pobrets socis de la «Casa del Pueblo» de Blanes.

Fontbernat
SASTRE
Trajos mig temps a preus mòdics
Cucurulla, 2, 1.er.- Barcelona

EL MES DE LES FLORS

TARDA DE JOCS FLORALS

Si dels dotze mesos de l'any n'hi ha un de cridaner, escenogràfic i carregat de lirisme, és indubtablement el de maig. Mes en el qual prenen consistència tots els neguits i els tòpics primaverals; mes de Maria, blanc de lliris i de crespó de seda de les combregants, i mes dels Jocs Florals, reconeixement espectacular i solemne del valor social de la poesia.

«En aquest temps que cada gota d'aigua és una espurna vívida de llum, i cada fulla un esclat de tendresa vegetal; en aquest temps que divaguen per l'aire els trèmuls borrissols del pollen de les flors com una pluja de vida, i l'atmosfera vibra amb un neguit que es comunica a homes, bèsties i plantes...» Contra el que el lector pugui suposar, això que copiem no és pas un discurs de Jocs Florals: és el començament de l'editorial d'un setmanari comunista celebrant el Primer de Maig.

* * *

A totes aquelles persones que ara fa un mes miraven la república amb recel, i veien en tots els republicans una colla de descreguts i irrespectuosos; a totes aquelles persones les hauríem volgut presents el diumenge passat a la tarda en el Palau de la Música Catalana. Ens jugaríem doble contra senzill que, una vegada acabats els Jocs Florals, si no republicanes de tota la vida, s'haurien sentit almenys republicanes del Catorze d'Abril.

Sí, senyors, sí. En plena república poden cantar els poetes la pàtria, la fe i l'amor; en plena república, pot construir-se un tron per a elevar-hi una senyoreta graciosa... I tot això, no planyent-hi flors, banderes i himnes patriòtics; macers, agutzils i municipals de gala; barrets de copa alta, jaqués i plastrons. La tranquil·litat de les persones espantadisses hauria restat estabilitzada del tot, en veure com el republicanisme exaltat i els pinyols socialistes dels ciutadans Macià, Aiguadé, Gassol, Comes, Escofet i Ventalló no els privaven d'aplaudir les composicions enaltint la fe, i els permetien vinclar-se i somriure a les damiselles. A llur costat, les sotanes dels canonges Llobera i Cardó, i a llur darrera els uniformes carregats de medalles d'uns militars. I presidint el Consistori dels Jocs, el Pare Miquel d'Esplugues. Hi hagué moments en els quals crèiem que la seva mà dreta anava a donar la benedicció solemne a la república.

Mirant el grup format pels mantenedors i adjunts, no ens hem pogut estar de pensar: quin magnífic pim-pam-pum per a ús dels sobrerealistes! Seien en aquelles cadires les barbes i les ulleres més solemnes del país. Al Pare Miquel d'Esplugues, president d'enguany, seria potser qüestió d'oferir-li la presidència perpètua; les seves barbes—les més abundants de Catalunya—, li donen aquest dret.

Entremig de tant pèl blanc, es veu algun jove encarcarat dins el jaqué. Es un mantenedor precoç, i sense saber res, juraríem que pertany a la Joventut de la Lliga.

Enguany obtingué un accèssit a la Flor una noia delicada i elegant. Una vegada asseguda en mig dels mantenedors, el seu vestit d'un blau vaporós contrastava estranyament amb la negror dels jaqués. Un mal intencionat de costat nostre retragué Susanna i els vells...

* * *

Els mantenedors dels Jocs, fent honor al seu nom, posen una cura especial a mantenir tot el prestigi i el cerimonial de la festa. Així, en llegir el veredicte, i a cada nom d'autor que el secretari treu de la plica, fan com aquells qui es sorprenen. Si el poeta premiat és forà, darrera el seu nom el secretari pronuncia el punt de residència. La majoria de vegades els membres del jurat saben positivament que l'autor forà no està present a l'acte. Això no priva que, d'acord amb el reglament, sigui cridat tres vegades. El poeta no dóna senyals de vida i la sala passa per uns moments d'expectació i de neguit. En aquest instant sempre hi ha un espectador que es belluga de forma vistent: els seus veïns creuen que és l'autor premiat, inicien un aplaudiment i gairebé a empentes el col·loquen fora el passadís.

* * *

El poeta guanyador de la Flor, si vol quedar bé, ha de pujar a l'estrada una mica esverat. Joan Arús, vencedor d'enguany, ha representat admirablement el seu paper i fins i tot ha ensopegat amb la catifa. En ésser a dalt, es girava a dreta i esquerra, prodigant reverències i no sabent on dirigir-se. Sort que en els moments més compromesos, sempre és present la Providència en forma de senyor Ribé. El cap de la Guàrdia Urbana, amb un gest paternal, s'enduu el poeta premiat a cercar la Reina. Al cap d'uns instants fa irrupció a la sala la comitiva reial. Quan la senyoreta Maria Macià puja al tron amb l'estendarditzat—i, malgrat tot, inefable—tremolor de les sobiranes efímeres, la sala esclata en una ovació, plena d'efusió familiar i de patriotisme.

* * *

Gairebé estem per escriure que el pinyol de la sessió fou Josep Maria de Sagarra i de Castellarnau (tal com el cridà el secretari). Quan l'autor de les *Cançons de rem i de vela*, vestit de pontifical, avançà vers l'estrada amb pas decidit, entre el públic es produí aquell moment d'expectació que en l'òpera precedeix l'ària del tenor. I quan Sagarra darrera el micròfon declamava els seus versos, tots els mantenedors allargaven el coll, amb una avidesa extraordinària. Les imatges *désabusées* i les frases crues del poeta petaven singularment en aquell ambient un xic cofoístic. El ritme, però, havia engrapat a tothom. La mà dreta de Francesc Mateu portava el compàs amb un ardiment extraordinari; a cada consonant, la mà descrivia un *plongeon* en el buit.

* * *

Una de les gràcies dels Jocs Florals—ignorada pels que no hi havíem assistit mai—, és que són curts. S'acaben en el precís moment en què s'inicia la desfilada de poetes desconeguts; joves vestits de les festes i ben pentinats. Es per ben poca estona que la festa pren aquell temible aire de repartiment de premis escolar. Seria cruel, però, suprimir la desfilada de premis menors. Potser aquell moment un xic ridícul sigui l'efemèride més notable en alguna vida grisa, carregada de bona fe i de somnis poètics.

* * *

Els recents esdeveniments polítics planaren damunt la festa i es reflectiren en els discursos. Hom digué si el triomf actual era el resultat de setanta anys de Jocs... Déu ens lliuri d'opinar el contrari. Les nostres impressions personals no van més enllà de constatar que en els principis de maig la calor ja es deixa sentir; que en el discurs presidencial es prodigaren les cites filosòfiques i les frases llatines, i que en el discurs de gràcies es parlà de l'home paleolític... I que una adorable veïneta nostra aplaudí les dues oracions fins a fer-se malbé les mans! La pàtria, la fe i l'amor, malgrat la república, continuen fent miracles.

ANDREU A. ARTIS

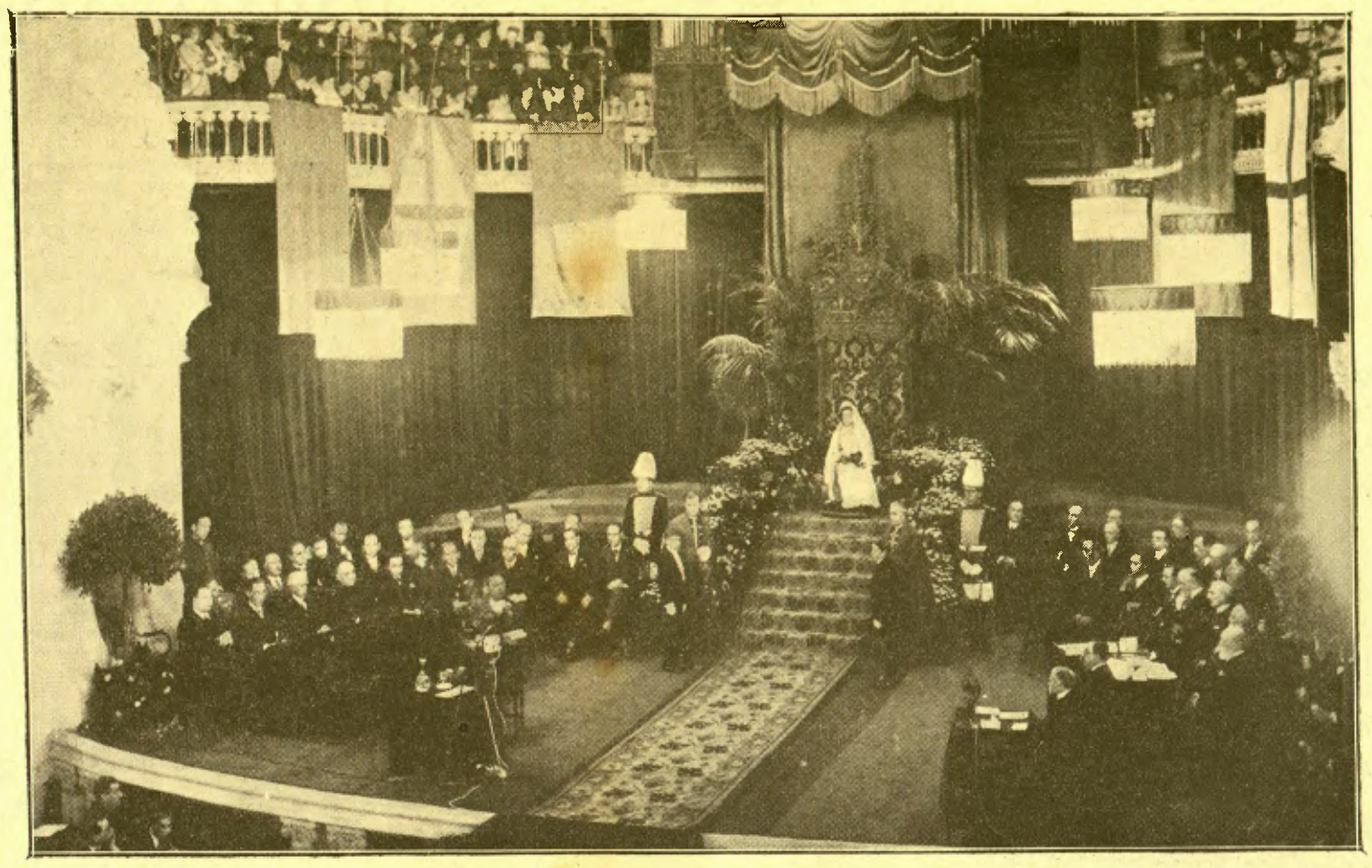

L'hemicicle del Palau de la Música Catalana, diumenge passat

L'APERITIU

«Mestre en Gai Saber». — Jo, que sóc innocent com una pica d'aigua benèita, he tingut atacs de vanitat d'aquella tan inofensiva, i he somiat moments apoteòsics i culminants de la meva trista persona. M'he vist per exemple dalt d'un obelisc vestit amb una túnica de color blau cel, recitant poemes inflamats a onze mil verges extasiades; fins m'he vist fent un gran sermó a les foques d'un circ, i he tingut la sensació dels meus vuitanta cinc anys, amb una corona de pèsols al cap, completament atabalat pels aplaudiments frenètics d'una societat teosòfica. En el ram de la glòria i de l'espectacle no he fet mai curt, però malgrat les meves virolades ambicions, confesso que no se m'hauria acudit la d'ésser «Mestre en Gai Saber». Estava segur que em moriria sense aquest honor, i mireu el que són les coses, el diumenge passat al Palau de la Música Catalana, davant de les més selectes autoritats republicanes del país, vaig tenir la glòria d'ésser proclamat Mestre en Gai Saber, i el que em va fer aquest honor va ésser precisament un frare caputxí, el famós Pare Miquel d'Esplugues.

El títol de Mestre en Gai Saber se'l varen empescar uns senyors de fa setanta anys. Gent que tota era ossos, arqueologia i catolicisme, enamorats del gòtic, de la pompa dels castells i del color de les violetes. El nom no pot ésser més medieval, és una resurrecció dels grans arrossos lírics que feien els trobadors, homes taüls, violents i delicadíssims, que anaven, amb cigales de plata i amb estampetes, clavant cops de sabre als cornuts més autèntics de l'època. La vida dels trobadors és d'una ferocitat només comparable a la vida de les formigues i dels prega-déus.

Vet aquí que els senyors romàntics que al segle passat llegien el *Brusi* i el *Calendari del Pagès* es varen fer passar el gust d'enfaristolar-se amb títols medievals i va venir el Gai Saber, les violes i les englantines. I tot aquest cartó finíssim ha subsistit gràcies al gust anacrònic general i al gust anacrònic particular de don Francesc Matheu, que és un dels cavallers més simpàtics i més bones persones que conec.

Jo m'havia mirat els Mestres en Gai Saber amb tota la pedanteria iconoclasta i descordada de què sóc capaç, però he descobert que el que em fa més feliç és canviar de gustos i de manera de pensar, i per això la tarda del diumenge vaig estar content com un gos amb un os, en veure que el Pare Miquel d'Esplugues em feia Mestre i em deia que m'ho tenia ben guanyat.

Si m'hagués nomenat un altre president respectable, però vestit de paisà, estic segur que no m'hauria fet tanta impressió. El Pare Miquel, amb les seves grans barbes, va donar al moment tot el color decoratiu que calia, va resultar d'un efecte que jo no podia sospitar mai. Després vaig abraçar als altres Mestres, entre ells tres capellans famosíssims, grans amics meus. Em vaig veure submergit en un pot de confitura gòtica i clerical que encara me'n llepo els dits.

El meu excellent camarada Peret Comes i el doctor Aguadé, amb el flamant laïcisme d'autoritats republicanes noves de trinca, guaitaven esborronats el meu acreditat jaqué poètic anant d'un braç a l'altre dels preveres. Em sembla que tots plegats vàrem quedar molt bé.

A la nit vaig anar al sopar dels Jocs, a can Martin. La primera vegada que vaig assistir a aquest sopar tradicional fou l'any 1911. «Vint anys de ma vida—passaren de pressa.» Més de la meitat dels poetes d'aleshores són morts.

A can Martin han modificat el local, ara és més modern, ha perdut l'aire de sala i alcova del temps de la guerra de Cuba. El menjar si fa no fa és igual, l'esperit és exactament el mateix.

A l'hora de les postres, tot agafa un aire almogàver, les veus deixen d'ésser les veus usuals, per convertir-se en veus de rossinyol plenes de vellut i de trèmolo. La bona fe de tot plegat té una certa grandesa. Els poetes som una gent olla i desprestigiada; avui dia quan es vol parlar despectivament d'una cosa una mica ineficaç i innocent, se la qualifica de jocs florals. Això és injust, a més a més no fa cap favor al país.

Jo he assistit a totes les menes de banquets nacionals i internacionals que m'ha permès la meva posició, i he de confessar que els banquets dels poetes són encara els més coherents i els més realistes, perquè els poetes acceptem com un fet la poesia, la màgia, les follies i els imponderables.

La gent que no són poetes no accepten aquestes coses i ens contemplen com a una colla de morts de gana delicadament oques i excessivament carregats de romansos, i no s'adonen que sense la poesia, la màgia i els imponderables, el món no podria donar un pas. Totes les grans equivocacions polítiques, tots els fracassos de l'economia i de la lògica, vénen precisament d'aquí, de no tenir en compte els imponderables, de no preveure tot l'element catastròfic de la poesia i de la màgia.

A més a més, en els sopars dels poetes hi ha un cert desig de sentir i de pensar i enraonar, i sobretot de compendre les coses d'una manera espiritual. La gent hi fa un esforç, les vulgaritats més tronades s'hi ennobleixen, encara que sigui a força de cotilles retòriques.

Es per això que el sopar dels Jocs Florals té un valor que desarma tota la meva iconoclàstia, i jo personalment confesso que m'hi vaig divertir. El Pare Miquel d'Esplugues ens va fer l'honor d'assistir-hi. Jo mai havia vist un frare presidint un sopar en el qual hi havia senyores i senyoretes i senyorets i senyorassos amb *toilettes* nocturnes. Això sol ja pagava el tret. El Pare Miquel va agafar un clavell vermell i se'l passejava per la barba mentre els poetes cantaven com unes calàndries; aquesta barba i aquest clavell no sé si entren en el protocol rígid de don Francesc Matheu, però no es pot negar que a les persones una mica desguitarrades com jo mateix ens varen fer un gran efecte.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

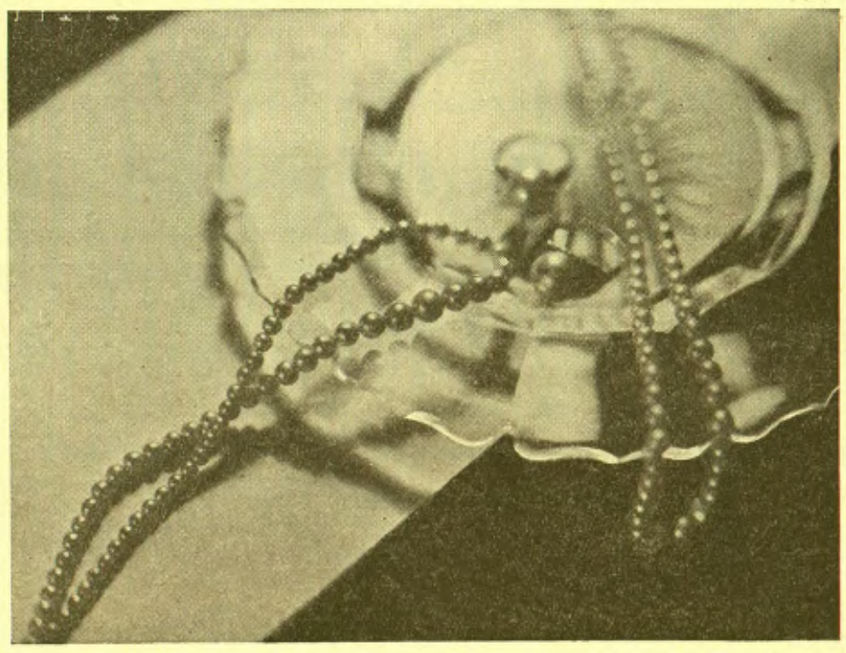

J. ROCA
RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

L'EFECTE A ITÁLIA

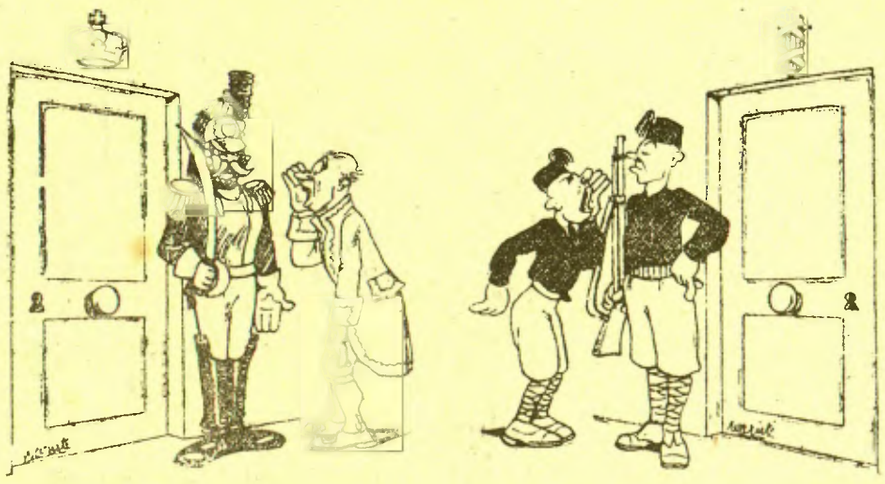

—Que no es troba bé?
—Es la «influenza» espanyola.

—Que està malalt?
—L'«espanyola» el fa patir molt.

(*La Libertà*, setmanari antifeixista de París)

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA
Unió de Fotogravadors
Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

29 D'ABRIL DE 1931

El català a les escoles

Tantes d'emocions en tan poc de temps! Haver viscut tres dies amb la ilusió d'ésser ciutadans de la República Catalana, àrbitres del nostre destí nacional, generosos amb Espanya... L'alba del dia quart de la Segona República fixà, però, la nostra situació real. Assossegats, intentàvem d'establir un balanç. Als quinze dies d'instaurada la República Federal Espanyola coneixíem els primers beneficis; recordeu:

«Article I. — Són derogades totes les disposicions fixades des del 13 de setembre de 1923, contra l'ús del català a les escoles primàries.

»Art. II. — A les escoles maternes i de pàrvuls de Catalunya, l'ensenyament es donarà exclusivament en la llengua materna.»

Erem al 29 d'abril de 1931. Una data d'ací avant gloriosa. Dins la història del catalanisme assenyalarà una victòria. No ignorem que aquesta part dispositiva del decret d'Instrucció Púbica del Govern Provisional no representa el reconeixement en bloc de l'oficialitat o cooficialitat del català en tots els ordres de la vida pública catalana. Es, però, una victòria inicial. Basta conèixer les lluites que a tot arreu del món han hagut de sostenir per a llurs reivindicacions lingüístiques escolars els grups nacionals en minoria dins els grans Estats constituïts per a fer-se càrrec de la importància del decret del 29 d'abril. Basta només, com a catalans, situar-nos.

Imagineu les possibilitats per a la causa de la nostra cultura que es deriven de la implantació d'aquest decret? Imagineu la responsabilitat d'aquells ciutadans que en defugin el sentit?

Els que, des de la infantesa, han considerat la reivindicació lingüística com la més elemental en el cas concret de Catalunya; els que per l'amor de la llengua ens hem subordinat en múltiples aspectes de l'activitat pública; els que hem posat la llengua per damunt de la bandera; els que per aquesta mateixa amor ens hem plagut escoltant els ecos més llunyans del nostre parlar enllà de les quatre llindes de la nació, hem coincidit a considerar el decret de Marcellí Domingo d'una importància excepcional.

Fa tot just nou anys que amb la més criminal de les violències eren esborrades totes les llegendes escrites en català a dins el territori de Catalunya; en fa quatre que a dins el clos de l'Exposició condicionaven l'admissió d'expositors a l'exclusió del català de llur propaganda comercial; en fa dos que en algunes escoles privades de Catalunya, singularment de Barcelona, castigaven els infants que s'expressaven en llengua materna; no en fa un encara que, tímidament, molt tímidament, s'intentava d'introduir la nova orientació lingüística en els grups escolars, sense, però, que s'arribés a la implantació integral que autoritza el decret i encara amb una certa clandestinitat.

Els que s'han interessat pel progrés lingüístic del català dins el nostre territori nacional, albiren, clarissim, un esdevenidor generós. Una enquesta oberta per *Palestra* a les ciutats, viles i pobles de Catalunya, ha donat resultats lamentables: un tant per cent esquifidíssim de comerços catalans anuncien a l'exterior de llurs establiments llurs productes en la llengua del país; un tant per cent, també reduït, llegeix la premsa catalana. Aquesta enquesta ha estat seguida, amb menys extensió, d'una altra enquesta complementària: *Per què no empreu el català?* La resposta, per bé que no unànime, ha estat la mateixa: «tenim por d'escriure'l malament, no el sabem llegir».

Marcelli Domingo, per Bagaria

La setmana passada, en ocasió de sortir en català el *Full Oficial*, tres venedors, a instigació nostra, en sollicitar del comprador en quina llengua el preferien, preguntaven, si els era possible, les raons de les seves preferències als que refusaven l'edició catalana. La resposta era igual en tots: «No el sabem llegir; ens costa». Aquest darrer dilluns, en una barriada barcelonina la venda ha estat, per la lliure elecció del comprador, de 2 a 1, això és, 200 exemplars en castellà contra 100 en català. D'aquells, només un 10 per 100 no eren del país. Tinguérem ocasió d'interrogar algun dels compradors: «Ens és difícil de llegir. Si a l'escola...».

Amb el decret del 29 d'abril aquesta inferioritat desapareixerà en pocs anys. Les generacions — sortoses! — que hauran seguit llur ensenyament primari en català, canviaran del tot l'aspecte actual de la llengua a Catalunya, tot i escrivint millor el castellà. Esdevinguda llur expressió normal no hauran de sacrificar, com la majoria dels patriotes de les generacions anteriors, llur amor a la cultura universal a benefici del simple instrument que ha de servir per a abastar-la. Sacrifici dolorós que potser no sabrà tothom agraïr, però que creiem un deure constatar.

Tot en data del 29 d'abril de 1931 i sota la signatura de Marcellí Domingo.

J. V. FOIX

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

LA PULGA, además de sus mordeduras dañinas e incesantes, propaga las enfermedades más peligrosas: la peste por ejemplo. Protéjase contra este visitante peligroso, pues la muerte puede sobrevenir detrás de sus huellas. Pulverice Flit.

Flit mata las moscas, mosquitos, pulgas, hormigas, polilla, chinches, cucarachas y sus crías. Es mortal para los insectos aunque inofensivo para el hombre. De empleo fácil. No mancha. No confunda el Flit con los otros insecticidas. *Bidón amarillo - franja negra.* **No se vende a granel. Exija los envases precintados.**

Pulverice

FLIT

Mata más rápido

Por mayor: BUSQUETS HERMANOS Y CIA. Cortes, 591-A. Barcelona
Sucursales: Madrid, Sevilla, Valencia, Bilbao, Vigo, Gijón, Ceuta, Palma M. 1

Mirant a fora

Emile Vandervelde

Vandervelde és un home tenaç, pertinaç. Ens dóna ell mateix la gran lliçó del treball. Per això s'esmussen sempre damunt seu les acusacions enfurides dels extremistes. Per això, també, s'ha guanyat el respecte dels enemics. Si calgués resumir-lo, diríem que ell mateix representa—en aquest home de realitzacions—l'obra més reeixida.

Sota la Monarquia liberal, constitucional, de la casa de Saxe, els problemes polítics de Bèlgica són intrincats. Religió, Socialisme. Moviment nacional flamenc... La guerra, amb la seva crisi moral, ha complicat encara les coses. Però, abans i ara, Vandervelde ha estat, en política, la solució liberal davant cada cas i cada problema; en sociologia, la inflexible solució marxista, tintada d'humanisme sensible. Per exemple, Vandervelde combat les possibles desviacions xovinistes dels flamingants, però de vegades escriu en flamenc. I va defensar amb tota la força, en 1922, la Universitat flamenca de Gant creada aleshores.

Des dels inicis entusiastes del seu partit—el Partit Obrer Belga, potser el més assenyat i insurgent alhora, amb l'austro-marxisme, de la Internacional reformista —, Vandervelde és una pàgina d'història. Càrrecs: President de la Internacional Socialista, President del Consell de Ministres, Ministre de Negocis Estrangers, de Justícia, membre del Consell de la Societat de Nacions i un grapat d'etcèteres. Aptituds, ocupacions: viatger, publicista, professor, diplomàtic teòric, polític. Encara més etcèteres. A part, estudiant encara. Amb una immensa fe en les seves idees, edulcorada escaientment per un escepticisme oportú.

Difícil, en aquella Bèlgica alerta i multiforme, de fer-se una personalitat acusada i coherent. Vandervelde ha aconseguit això. Dominar. S'imposa, sense voler-ho i tot. Intervé tothora, en tot, des dels problemes colonials d'avant guerra, delicadíssims, fins a la Pau organitzada d'ara — S. D. N., 11ª Internacional —, passant per certes minúcies humanitàries que fan de bon perdonar.

Aquest home — detall — no té anecdotari. Almenys el té inèdit. Costa de definir-lo en un tret. Potser els aspectes que ens frapen més ara són dos. El primer, la conciliació que ha fet cordialment entre els seus sentiments internacionalistes i el seu alt sentit de Pàtria — Pàtria cultural triple, francesa, flamenca, belga—, Després, la seva figura massissa de teoritzant, des de la vella palestra — ja superada — entre collectivistes i comunistes, fins a les tesis gairebé definitives sobre l'Estatisme, qüestió fonamental per al seu partit.

Vandervelde, quan escriu i quan parla—ponderat, serè—, dóna la sensació d'ésser allò que és: un veritable home de Govern. Parlant als obrers, divulga clarament, però no vulgaritza — cosa rara de trobar en el seu partit. Quan actua, nacionalment i internacionalment, fóra capaç d'alliberar el seu poble si el seu poble no fos lliure.

Potser per això aspira, no a alliberar el món, però sí a impulsar-lo cap a la justícia.

Petit consol

Al costat de Briand, hi ha tres candidats en rengle, d'una manera més o menys declarada, per a la Presidència de la República Francesa: Paul Doumer, president del Senat; Paul Painlevé, ex-president del Consell; Maginot, ministre de la Guerra.

Mentre s'acosten les eleccions presidencials, es fan pronòstics, i els periodistes documentats els basen en fets passats, o bé es retreuen anècdotes clàssiques de situacions semblants. Una d'elles, donà lloc a una de tantes frases cèlebres de Clemenceau.

Era en 1887, quan Jules Grévy hagué de dimitir. Freycinet anà a veure el Tigre i demanar-li el seu vot. Clemenceau va respondre:

—Jo voto pel més ruc!

La frase féu fortuna, i Clemenceau la repetí a cada elecció, en formes diferents, com:

—Segons acostumo, voto pel més ruc!

Però, pel que sembla, aquesta fórmula brutal no era més que un recurs per afalagar el que no era votat per Clemenceau.

Ara que, pel seu cantó, el votat no devia agraïr-li gaire.

El sofert Hindenburg

Si a França és natural que, per la seva imminència, les eleccions presidencials tinguin un interès d'actualitat, ja no sembla tan natural que a Alemanya, on no s'ha d'elegir president fins l'any vinent, se'n comenci a parlar.

Cascos d'Acer i hitlerians semblen d'acord per combatre— els segons amb més violència que els primers— la renovació del càrrec presidencial a favor del mariscal Hindenburg.

Els hitlerians li reprotxen que és massa vell. Frick, l'ex-ministre de Turíngia, diu:

—El vell se n'ha d'anar. Ja en tenim prou de les patums, tant si duen guerrera, com sotana, com levita de pastor o de rabí o americana de fals socialista.

Però quan Braun, el ministre prussià, ha contat aquestes coses a Hindenburg, el vell mariscal respon:

—Un altre xàfec... Però en la meva vida he suportat tantes intempèries, que encara puc aguantar-ne algunes més.

CAFIASPIRINA

BAYER

Augmenta el benestar. Alívia els dolors. No afecta al cor ni als ronyons.

IDEES I PAISATGES

El Primer de Maig

Primer de Maig d'enguany. Silenci pels carrers, comentat amb fresseig de passes i murmuri de converses. Rierades de gent que va i ve a la perduda. El cel és d'un ensopiment gris, com la diada, i amb unes ventades fredes i hostils per a tothom que no tingui automòbil. Qui tingués automòbil! Avui només fan festa els rics. Per a la resta, de mig ric en avall, és dia de penitència.

Un visca l'anarquia! ara sona com visca Alfons XIII! I, en efecte, aquests dos visques, a hores d'ara, van contra la llibertat que es diu República. Per això el públic que va xiular els manifestants de la plaça de Catalunya i aplaudir la guàrdia civil, no és que anés contra les idees progressives, sinó que es revoltava contra la reacció i els seus auxiliars, vinguessin d'on vinguessin.

Aspecte de la Plaça de Catalunya en la diada del Primer de Maig

De seguit ens adonem que la solemnitat laica d'avui pot comparar-se amb les religioses de les sectes puritanes. No; no és cap esdeveniment polític el d'avui. Sona una corda religiosa, greu, trista, dogmàtica, imperativa.

Nosaltres, personalment, som enemics del fanatisme i de la tristesa; però no podem negar que són dues forces de les grans d'aquest món.

* * *

També unes gotetes de revolució social; no res; una tempesta en un vas; però una veritable tempesta. La plaça de la República eixordada pels trets. Homes empunyant armes contra la Generalitat. Entrades de carrers preses sistemàticament. Un policia ferit i després rematat bàrbarament; catorze bales acarnissades.

Treball d'agents provocadors? Certament; però el foc va trobar abundós combustible. Hi ha moments que hom sospita que els agents provocadors van ésser pluja damunt de mullat. Les notes de la F. A. I. i de la C. G. T., on s'acusen, mentiderament i tendenciosa, els Mossos de l'Esquadra d'haver fet foc, proven que hi havia alguna cosa, si més no una malavolença, unes ganes d'anar contra la Generalitat, un aprofitar les ocasions per fer anti-catalanisme i anti-república.

Al capdavall, tant la F. A. I. com la C. G. T., no fan sinó seguir la seva lògica interior quan procedeixen d'aquesta guisa; llur auxili a la Revolució tothom sap que estava supeditat a una maniobra més vasta. Res més lògic, repetim; però també ens permetem observar que, sens dubte, no van pel mateix camí els interessos de la major part dels ciutadans, ni dels obrers, no de la República, ni de Catalunya.

Ni és tampoc cap axioma que ningú tingui dret d'anar amb armes a les manifestacions, ja sigui provocador o provocat. No pot existir cap autoritat per damunt de les autoritats de la República.

* * *

A la plaça de Catalunya, el públic va reaccionar contra l'actitud dels més o menys inconscients servidors de la Monarquia. I és que els pobles civilitzats, per instint, senten respecte al principi d'autoritat, quan aquesta es basa en la justícia.

El públic comprenia perfectament que no era precisament una cosa gaire oportuna que, quan tots els anys de la dictadura i, abans, els de la Restauració, determinats elements han adoptat una actitud passiva o clandestina, ara que comença la tasca de la Revolució, aquests senyors hagin decidit sortir de llurs catacumbes a fer obra pertorbadora.

No comprenem, tampoc, aquesta tirada a utilitzar l'exèrcit per mantenir l'ordre dels carrers. Això és feina de la guàrdia civil o de la policia. L'exèrcit s'ha d'allunyar de les lluites de la via pública.

* * *

Contrastant amb Barcelona, Madrid va tenir un Primer de Maig idíllic. Algú m'ha volgut treure conseqüències diabòliques. Nosaltres creiem que no hi ha res d'això. Només, una altra vegada, s'ha posat de relleu la superioritat moral del socialisme damunt el sindicalisme. El partit socialista de Madrid, que és el que allí prepondera entre els obrers, és el més ben organitzat de tot Espanya; ha fet una tasca positiva a favor de les classes obreres sense tacar de sang la seva consciència collectiva, i, en general, el seu ideari obeeix a una visió molt concreta i molt elevada de la marxa dels fets socials. Es el partit de govern de més esdevenidor de tot Espanya.

Al costat d'això, la visió estreta i maligna del nostre sindicalisme local, fa pena i vergonya. A penes a força de violències i esforços pot obtenir algun resultat positiu de tant en tant.

Es culpa dels seus dirigents? Fa de mal respondre aquesta qüestió si es té present la complexa massa obrera de Barcelona, l'acció desmoralitzadora de tots els governs de la monarquia i de les esferes policíaques d'aleshores; la proximitat de Barcelona amb França i Itàlia, i mil coses per l'estil que, no hi ha dubte que fan del nostre camp obrer un fenomen complètament incomprensible per als no iniciats i difícilment controlable per als iniciats.

Però, cal esperar-ho, de la llibertat i de la justícia poden venir-ne grans remeis. La tasca dels líders obrers d'ara endavant, si s'alliberen del rastre corromput de la política monàrquica a Barcelona, està plena de falagueres perspectives. Si és així, els trets de la plaça de la República el Primer de Maig de 1931 no repercutiran en la història del nostre poble.

ROSEND LLATE

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

LES LLETRES

EMILIA BERNAL

Si una primera vidència us remarcava el contrast entre la blavor escandinava dels ulls i la brunor de la cabellera, ben aviat el foc de la pupilla us en anima la metàllica transparència, i dóna una unitat exacta al seu cos. Diem ara com la seva figura lírica es correspon a la seva figura material. I com al crític li és possible d'assenyalar correspondències sonores del gest de la cabellera rebel, de la vibració de les narines, del color — lleugerament de bronze — de la pell.

Segurament ens menaria a desorientació la inclusió de la poetessa cubana Emilia Bernal dins el grup de poetesses americanes que posseeixen una vaga unitat de grup líric — Delmira Agustini, Alfonsina Storni, Gabriela Mistral, Joana de Ibarbourou, Alícia Cardé, etc. —, les característiques del qual—tendresa i passió—podrien escatir-se llargament.

Hi ha, evidentment, una arrel americana en la seva poesia. Hi ha una manera *criolla* de sentir les paraules que consisteix en una valoració de la paraula en el vers, valoració que la fa picarol i joguina, o pedra preciosa, en una línia de valors a part de l'estimació merament ideològica o sonora. Però ens seria molt difícil trobar notes de tipisme pintoresc que ens permetessin de situar la seva poesia en qualsevol latitud geogràfica. Una única dimensió humana hi és viva.

En primer terme una alenada universal de passió vibra en els seus versos. Passió de la sang. Estremiment que adés encén líricament el cervell, adés el sexe. Emilia Bernal es vessa damunt els seus versos amb tota la seva humanitat. Unes vegades la poesia ix de la matèria pròxima; d'altres del somni llunyà.

Lluita en ella un desig de voluptat i de masoquisme. Crec que un dels versos més típics de la seva poètica és aquell al qual la poetessa construeix la seva figura

con una rosa y un látigo.

Hi ha en el seu esperit un desig de suavitat i de lluita aferrissada. De set de vida i d'afalac de mort.

Al llarg dels seus llibres la producció d'Emilia Bernal es classifica, i el vers es fa lliure de lligams. La retòrica és cada vegada més lluny. I si, evidentment, la seva poesia és encara molt lluny de la purificació alquimitzada d'alguns poetes europeus—Valéry, Guillén —, és no pas per una tendència diversa, sinó per una creació divergent. Emilia Bernal defuig, sempre que li és possible, el cerebralisme exacerbat, i parla sempre per un vessament cordial intensíssim.

* * *

Però, al márge de la seva obra lírica—incorporant-se, però, a ella mateixa—, Emilia Bernal té una altra significació. La seva

tasca traductòria; i el sentit ibèric—actualíssim—que té aquesta tasca. Emilia Bernal ha traduït les obres més destacades dels poetes portuguesos d'avui i de l'ahir immediat—Junqueiro, Guimaraes, Joao de Deus, Nobre, Anthero de Quentthal, etc—; però ens interessa d'una manera especial la segona part d'aquesta obra: la versió de poetes catalans. Emilia Bernal ha traduït al castellà amb una intuïció lírica extraordinària obres de Maragall, Verdaguer, Alcover, Carner, Maseras, Gassol, etc. I Joaquim Folguera. Emilia Bernal ha fet un culte de l'obra lírica de Joaquim Folguera. Ha publicat un llibre de traduccions del malaguanyat poeta. Dimarts de la setmana passada ha acomplit un altre acte ritual del seu culte donant un recital de poemes de Joaquim Folguera—l'inoblidable—a la sala d'actes de l'Ateneu de Madrid.

GUILLEM DIAZ PLAJA

ELS LLIBRES

Tomàs Garcés, *Paradís* (poemes)

Entre tots els poetes actuals de Catalunya, Tomàs Garcés és el que té més tendència a l'ús de l'assonant. Aquest detall podrà semblar banal a qui no conegui la importància que té la música de la poesia. Però la veritat és que totes les diverses tendències poètiques han començat a donar fe de vida per les seves característiques de forma, i en el cas particular de Tomàs Garcés, el fet que ell adoptés l'assonant d'una manera aleshores exclusiva quan a Catalunya semblava gairebé definitivament desprestigiat aquest procediment popular de versificació, vol dir que ell hi donava prou significació per voler anar contra corrent.

No gens menys és inadmissible que el poeta ho fes per tal de cercar majors facilitats que a la seva obra: tothom que s'hagi practicat una mica en les lletres sap que és tant difícil trobar bells assonants com bells consonants.

Tampoc pot creure's que ho faci per donar una sensació d'esboirament, de deixar-se anar; Tomàs Garcés és amant dels perfils nets i acabats: és un dels poetes que perfila més de Catalunya. Pot dir-se que no posa mai el color que no hagi abans dibuixat ben bé la seva emoció; i, aleshores, l'acoloreix, més ben dit, l'il·lumina amb una coloració transparent i plana, sense ombres ni volums, un xic a la manera dels primitius. Encara que Garcés faci del primitivisme (com del popularisme d'algun dels seus llibres) més aviat un procediment refinat que una concessió a la vulgaritat o a la ingenuïtat.

Es ben lluny del popular i del primitiu. En pren la música i el color; però no la lletra ni la figura.

Garcés, en realitat, és un poeta idíl·lic. Recerca i selecciona els elements de la ingenuïtat, per a composar-ne el seu jardí, o paradís — paradís i jardí volen dir el mateix —. Li agrada la flor de totes les coses. El cel, la mar, blanes com una flor; les vinyes, que són la flor del paisatge. Les paraules que sonen amb la delicadesa de les flors, i, àdhuc, la lleugeresa i aquest punt de cosa efímera que té el món floreal.

Sap mirar el món sàviament, però a través dels ulls dels infants — la flor en poncella (és a dir, dues vegades flor) de la vida —. I fa com ells, que pertot arreu on passen saben trobar la cosa bella i, si poden, la fan seva i la guarden, sense saber perquè — un palet rodó, una papallona — i si no, la demanen, sense gaire convicció — el cel, la lluna i les estrelles —. Composa el seu fons de sensibilitat i d'imaginació. Un àngel amb una espasa de foc, tot daurat i tot blanc, guarda l'entrada del paradís terrenal, perquè no hi entrés el sentiment, aquest esguerra-cries.

(Quan diem sentiment, preguem que la gent no ho confongui amb emoció. Els poemes de Garcés cerquen — i troben — l'emoció. Però és una emoció que precisament es desfaria al contacte amb el sentiment.)

* * *

Entre tot el recull que ara glossem, es destaca pel seu encís particular la secció que es diu *Cambra d'infant*, i, dintre la secció, resulten ben remarcables tres poemes bastits amb l'imaginació més delicada que us pogueu pensar, *Enlloc, Cant dels mariners d'un barquet de paper* i *Vida de les nines.*

ROSSEND LLATES

26 D'ABRIL DE 1731

Daniel De Foe

En 1704, el mariner escocès Alexandre Selkirk, que era un cap de trons, es barallà amb el seu patró, el pirata William Taylor, el qual el castigà a desembarcar-lo a la primera terra que trobessin. Aquesta fou l'illa de Màs a Fuera, de l'arxipèlag de Juan Fernàndez, en ple Pacífic, a més de 800 quilòmetres de Xile. Selkirk passà més de quatre anys absolutament sol, fins que un altre corsari, Woode Rogers, s'acosta a l'illa veient-hi un foc, i recollí el solitari, el qual s'havia embrutit tant, que tardà uns quants mesos a recobrar l'ús de la paraula. Tornat a Anglaterra, descoratjà per la seva estupidesa els que el volien interviuar sobre la seva aventura.

Steele, el capità Edward Crooke, el mateix Woodes Rogers, d'altres encara, escriviren en diferents llocs la seva aventura; però tot havia de quedar oblidat per un llibre que aparegué en 1719 a Londres, el manuscrit del qual passà per diversos editors sense ésser acceptat, fins que, gràcies a un amic de l'autor, William Taylor el comprà per deu lliures esterlines. Aleshores eren de moda els títols llargs, i el del que després havia d'ésser famós *Robinson*, feia així: *La vida i les aventures estranyes i sorprenents de Robinson Crusoe, de York, mariner, que visqué 28 anys tot sol en una illa deshabitada, sobre la costa americana prop de la desembocadura del gran riu de l'Orinoco, havent estat llançat a terra per un naufragi, en què tots els homes moriren, tret d'ell. Amb la ressenya de la manera no menys estranya amb què fou deslliurat per uns pirates. Escrit per ell mateix.*

L'autor d'aquest llibre, Daniel de Foe, el segon aniversari de la mort del qual s'esqueia el 26 del passat abril, introduïa unes quantes modificacions a la història de Selkirk: l'antedatava de cinquanta anys, situava l'illa en l'Atlàntic, donava un company al náufrag, li feia passar vint-i-vuit anys, en lloc de quatre, a l'illa, etc.

El públic va creure que es tractava d'una autobiografia de debò, i féu un gran èxit al llibre, que s'acaba en arribar aquest al tercer volum. De tal manera que, per a la posteritat, no existeixen altres aventures de Robinson sinó les que li escaigueren en l'illa solitària.

Com tampoc semblen existir les altres dues centes nou obres de Daniel de Foe sobre els assumptes més variats: temes polítics i religiosos, sàtires i novelles, poemes i història, viatges i tractats de negocis...

I són dues coses curioses de remarcar: aquest home començà a escriure ja entrat en anys, i ha passat a la posteritat com un autor per a adolescents. No direm que ara hi hagi ningú capaç d'escriure, com ho feia Rousseau en el seu *Emili*, aquestes frases: «Puix que tenim absoluta necessitat dels llibres, n'hi ha un que proporciona, per mi, el més encertat tractat d'educació natural. Aquest serà el primer llibre que llegirà el meu Emili; tot sol compondrà llarg temps tota la seva biblioteca i hi tindrà sempre un lloc distingit. Serà el text al qual totes les nostres conversacions sobre ciencies naturals només serviran de complement. Servirà de prova, durant els nostres progressos, per a l'estat del nostre judici; i mentre el nostre gust no estarà espatllat, la seva lectura ens plaurà sempre. Quin és, doncs, aquest llibre meravellós? Es Aristòtil? Es Plató? No: és *Robinson Crusoe*.» Però l'efecte més general, per la gent d'ara, és que De Foe és un autor molt venut per Reis i diades anàlogues i que semblaria no haver escrit sinó *ad usum Delphini.*

* * *

Un dels homes que ha estudiat més la intrincada vida de De Foe, Paul Dottin, imitant el títol original del *Robinson*, ha pogut retolar així una de les seves obres: *La vida i les aventures estranyes i sorprenents de Daniel de Foë, natural de Londres, que visqué 70 anys en l'illa de la Gran Bretanya, donà bons consells a uns quants ministres i a un rei, fou tancat unes quantes vegades a la presó i mil voltes condemnat a mort per implacables enemics. Amb una relació de la manera no menys estranya amb què escriví* Robinson *i d'altres obres mestres. Escrit per Paul Dottin.*

El nostre home, efectivament, hauria menat la vida d'un Senyor Esteve anglès del seu temps, si no hagués estat la política i els revessos de fortuna. Una cosa i l'altra el llançaren a fer de pamfletaire i a haver-se de guanyar la vida escrivint. Debutà en les lletres amb projectes polítics i econòmics que cridaren l'atenció de la Cort fins a fer-li obtenir un empleu. Tastà la presó, les multes i el costell unes quantes vegades. A la tercera vegada d'ésser exposat a la vergonya pública, fou objecte d'una mani-

De Foe, per Dévéria

festació entusiasta: el poble obligà a deslliurar-lo cantant un *Hymn to the Pilory*, compost per De Foe des de la presó. Alguns governants veieren interès a fer-se'l seu i el whig d'ahir esdevingué propagandista dissimulat d'un govern tory. Morí pobre i gairebé abandonat ara ha fet dos cents anys.

* * *

Ni en anglès existeix una edició completa de les seves obres. Ni potser s'intenti mai: massa fullaraca afeixugaria una empresa així. Ja hem dit que havia escrit sobre els temes més variats, i els més sorprenents.

Quan, amb John Dunton, fundà la Societat Atenenca, en una revista que n'era l'òrgan publicava discussions tan estrafalàries com «Els negres es despertaran el dia del judici final?», o «Quin pecat és més gros, comès en dia de dejuni, fornicar o menjar botifarra negra?» Igualment el *Robinson*, en l'edició completa, acaba amb unes *Reflexions serioses fetes durant la vida i les sorprenents aventures de Robinson Crusoe, amb la seva visió del món angèlic, escrites per ell mateix.*

Uns quants títols més donaran idea de la varietat de tecles que tocà aquest home: *Història política del Diable, Assaig sobre la història i la realitat de les aparicions, El sistema de màgia, Us i abús del llit conjugal, El perfecte comerciant anglès, Millores per a fer de Londres la metròpolis comercial, intellectual i artística del món civilitzat*, etc.

I, al costat d'aquests assaigs, altres llibres d'aventures i de viatges, el *Diari de l'any de la pesta*, molt apreciat pel doctor Mead, i *Sorts i dissorts de la cèlebre Moll Flanders*, novella escabrosíssima.

Perquè De Foe era, abans que s'inventés la paraula, un realista. La seva invenció té de curiós que treballa en el sentit de la realitat, d'una manera antiartística i tot. En efecte, l'art tria, embelleix. De Foe no tria: negligències, repeticions, detalls inútils abunden en les seves novelles. I és això precisament el que els dóna veracitat: no es pot suposar que tal platitud, tal detall fútil i sobrer, siguin inventats; són massa poca-soltes perquè hi siguin posats exprés. I, no obstant, De Foe s'ho inventava, amb una escrupolositat puritana, això sí. D'acord amb el seu puritanisme, es considera un servidor, i totes les seves obres, fins les més escabroses, tenen una intenció moral. En el Robinson s'ha volgut veure la pintura de l'esperit *squatter* que ha creat la més ferma raça de colonitzadors de tot el món.

Però tot això ja no té gran interès sinó per als erudits o els literats professionals. Per la immensa majoria de la humanitat, De Foe és l'autor del *Robinson*, i tota la resta és absolutament oblidada.

C.

VARIETATS

La mort del Diable

J. Turmel acaba de publicar una *Història del Diable*. Es un resum succint de l'origen, caiguda i activitat de Satanàs, i la relació de les lluites empreses contra ell per l'Església.

A desgrat que l'autor, rus, es mostra d'acord amb la doctrina de l'Església russa, ens anuncia la fi de Satanàs: el seu càrrec està a punt d'ésser suprimit.

«L'home disposa avui de dues armes contra ell: l'esperit de solidaritat i la ciència... La possessió i la bruixeria eren com dues províncies en les quals Satanàs regnava com amo i senyor i on la seva activitat es manifestava al gènere humà amb efectes tan sorollosos com malèfics. Actualment està desposseït d'aquests dos dominis. Avui dia la possessió no és més que una neurosi, és a dir, una malaltia del sistema nerviós; el seu tractament correspon a la medicina i no a l'Església. Quant a les proeses dels bruixots, són productes de l'alucinació, quan no són — com sovinteja avui dia — ensarronades de mala fe. I Satanàs, foragitat del refugi que abans trobava en els posseïts i en els bruixots, no sap on reposar el cap, diríem per copiar una frase de l'Evangeli.»

De totes maneres, si el diable cada dia fa menys paper en religió, sembla més viu que mai en literatura. Un gran escriptor, André Gide, ens privarà de mentir, i altres de dolents també, si en volguéssim fer cas.

De fet, doncs, el Diable està cada dia més a prop de convertir-se en pobre diable.

Comparacions

«Un escriptor que suporta — sense indignació, còlera ni pietat — la iniquitat, la bestiesa, la maldat ambients, que es passa la vida pensant en els tiratges i buscant honors — i quins honors! — un silló d'acadèmic o de president de consell d'administració, encara que tingués el talent més bell del món i la torre de vori més ben treballada, em semblaria com un pobre escarbat passejant, sobre un paper blanc, les seves potes tacades de tinta.»

Això ho ha escrit, com, a desgrat de la traducció, es pot conèixer per l'estil eloqüentment pamfletari, Léon Daudet.

En un altre to, més d'essència que de conducta, Chaumeix senyala una altra raó de descomposició literària:

«Suposeu que a l'arca de Noè hi hagués hagut uns quants novellistes absolutament desinteressats del que era la terra abans del diluvi, sense gust per les profecies, atents només a descriure llurs emocions, oblidant-se en relats fantàstics, impotents per adaptar-se a circumstàncies excepcionals. Aquesta disposició d'esperit no és gaire lluny de la que es descobreix en la literatura nova.»

Però és tan estès dir mal del propi temps, que els blasmes tenen un valor relatiu.

L'EXIT DEL DIA
NITS DE BARCELONA
per
JOSEP M.ª PLANES
Pròleg de Josep M.ª de Sagarra
Colofó de Carles Soldevila
Magnífica edició numerada en paper Plantin
Il·lustracions en color d'OLAGUER JUNYENT
Preu: 12 PESSETES
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
17, Plaça de Catalunya, 17

CAMISERIA
F. Vehils Vidal
32=Avinguda Portal de l'Angel=34
7, Plaça Universitat, 7
BRUSES models especials, des de 12 pessetes
SUETERS nova col·lecció, des de 8 pessetes
MITJONS canalé dibuixos exclusius, des de 3'50
CAMISES OXFORD PANAMÁ "Esterilla" amb coll, 12 pessetes
MOCADORS ARGENTINS per a SENYORA, des de 7 pessetes
72 models de colls forts i fluixos a 1 pesseta 3 per 2'50 ptes.

IDEAL
RECEPTOR RADIO AMERICA
EL MÉS NOU - EL MÉS ECONÓMIC
6 LAMPARES, ALTAVEU DINAMIC, COMANAMEN ÚNIC, CONTACTE DIRECTE, EXTRANGER SENSE ANTENA
PREU 975 PTES.
EN VENDA:
En totes les cases més importants del ram
COMPTAT-TERMINIS
CENTRE: CASA PUJOL
BARCELONA
HOSPITAL 41

FANTASIO
AMICS DEL CINE presentaran el pròxim dia 12, a les 10 nit, en Sessió d'Art, l'arriscada realització de G. W. Pabst,
PRISIONEROS DE LA MONTAÑA
Emocionant lluita de l'home amb els elements

I EL TEATRE

"Le sot du tremplin"

L'inoblidable animador d'aquell teatre de l'*Oeuvre* que tanta feina féu en el seu temps, el perpetu malcontent Lugné-Poe, ha començat a publicar les seves memòries sota el títol general de *La Parade*, a les edicions de la N. R. F.

El primer volum d'aquest recull de records i impressions sobre la vida del teatre, porta el nom de *Le Sot du Tremplin*. Llibre amarg i emocionant, atapeït d'anècdotes i relluent de mots d'*esprit*, judicis i opinions més aviat cruels i mal intencionats que no pas generosos i angelicals.

No penseu pas trobar-vos amb un recull de documents objectiu i desinteressat. No és pas això el que pot donar de si un actor tan antonomàsticament actor com Lugné-Poe. Per tot arreu hi trobareu la primera persona — ell —, tot serà vist amb els seus ulls, tot sentit amb el seu cor, tot examinat amb el seu enteniment, sense cap concessió a allò que pugui ésser els ulls, el cor i l'enteniment dels altres. Lugné-Poe aboca el seu record, atapeït d'experiències de temps passat, de tot el que hagué de sofrir, de tot el que hagué de lluitar.

En *Le Sot du Tremplin*, Lugné-Poe passa revista a tota la seva vida en un inventari en el qual no domina pas un ordre excessiu però sí la vida i la passió. Les seves primeres esperances, les seves primeres temptatives; els seus temps de misèria, de defalliment, de desesperació, d'avorriment i de gana; els seus primers passos a la *troupe des Escholiers*, al *Théâtre Libre*, d'Antoine — el qual no surt pas massa brillantment retratat en aquestes pàgines —, els anys del liceu Condorcet, al Conservatori, el seu servei militar a Reims — amb un coronel que redactava unes ordres del dia i uns avisos dignes de l'antologia —, el taller del n.º 28 de la rue Pigalle, la revista *Art et Critique*, el *Théâtre d'Art*, i per fi, *L'Oeuvre*, amb la gloriosa estrena de *Pelléas et Mélisande*, de Maeterlinck. Un inventari saborós de tot allò que guarda la memòria, florit de confidències i sembrat de documents: Eléonora Duse, Mounet Sully, Lucien Guitry, Paul Fort, Emile Faguet, Worms, Bonnard, Vuillard, el desgraciat i animós Malaquin, van a estones i a estones amarg, i càustic, de *Le Sot du Tremplin*.

Indubtablement, les idees, els sentiments, les doctrines i el sentit general del teatre que informen la personalitat de Lugné-Poe, ens resulten avui un xic endarrerides i força desplaçades per a la nostra sensibilitat actual. Hem de tenir present, però, que Lugné-Poe representa una tendència a la qual devem molt i molt. Tota la batalla menada durant la seva vida per aquest actor és allò que ha permès que avui se'ns pugui presentar tot el que ara trobem que el depassava.

Es a Lugné-Poe que el teatre francès degué la incorporació al seu repertori dels drames de Maeterlinck i d'Ibsen. Ell va presentar Bataille i el gran Jarry, Cromelynck i Claudel.

Davant del *dinamisme* de la companyia dels *Quinze* de què parlàvem en aquestes mateixes columnes, és evident que la concepció *personalista* de Lugné-Poe queda ja molt endarrera, car, en veritat, tota plegada era força més literària — i fins literaturesca — que no pas teatral, però ens hem de recordar també que Lugné-Poe va ésser el salvador de l'essència poètica del teatre francès quan la brutalitat del realisme per un costat i per l'altre la faramalla de la grandiloqüència estaven a punt d'esclafar-la.

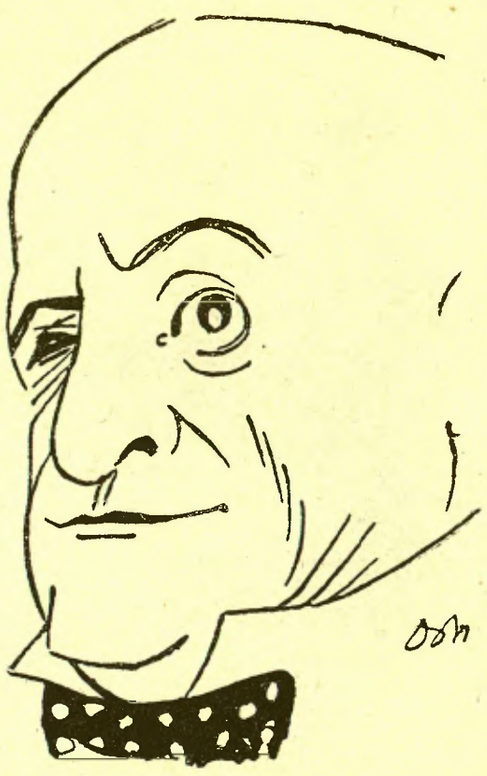

Lugné-Poe, per Don

Lugné-Poe se'ns mostra enamorat de l'antic escenari, d'aquell vell escenari fet de cavallets i de posts, amb la rampa inclinada: el *tremplin*, aquest trampolí des del qual l'actor que el sent i l'estima — el *sot* que se n'ha sentit encisat —, pot arribar a donar el *saut* que l'ha de portar a l'alçària de la seva glòria. Aquest trampolí és el que enfronta Lugné-Poe amb els moderns escenaris de ciment, durs, plans, inflexibles, que maten l'actor.

«Des que hom ha construït escenes planes amb reforços metàllics o amb proscenis de ciment, una quantitat considerable de gaudi, una font pels bons embriacs, es pot dir que és ben perduda.»

«Hom accepta ben fàcilment, car cal que hom nodreixi el seu públic, i això que se'n diu la publicitat, les mentides que s'han abocat a propòsit dels benifets que han reportat les transformacions de l'escena. Hom les accepta, més ben dit, hom les tolera. D'altra part, moltes d'aquestes transformacions, d'aquestes preteses aportacions benefactores, s'han esvaït bell punt nascudes, i els millors de nosaltres resten aferrats als seus misteriosos i llunyans cadafals primitius que són a l'origen del teatre.»

Lugné-Poe ha cregut sempre molt més en el valor individual, en el sentiment i en la intelligència de l'actor, de l'actriu, del personatge, que no en el del director, en el del conjunt escènic i en la seva disciplina. Això seran qüestions opinables, certament, però hi ha molt de bo i d'efectiu en la passió amb què Lugné-Poe s'abandonava al seu art, el desinterès amb què l'ha servit i la serenitat amb què l'ha jutjat sempre.

I, també, en el desencís amb què el contempla avui quan, veient-se en certa manera arreconat pels temps nous, es retira deixant pas als joves, no sense una mica d'amargor, bo i dient: «Per què, des de fa un segle, hom s'ha dedicat a concedir al teatre més importància de la que té en realitat?»

Això no l'ha privat, però, de dedicar al teatre tot el seu esforç, tota la seva energia, tota la seva fe, tota la seva vida, ni de parlar-ne tot al llarg del seu llibre amb una sinceríssima emoció.

JOAN CORTES

Teatre Català NOVETATS

Avui, dijous, a dos quarts de deu, primera
GALA KARSENTY
la cèlebre actriu francesa
SYLVIE
en la seva formidable creació:
LE VENIN
de Bernstein
Divendres: SYLVIE, en la seva creació cim:
La Prisonnière
de Bourdet

SALA MOZART
Dissabte, 9 de maig, a les 10 del vespre:
RECITAL DE CANÇONS
per la cantatriu russa
VALIA SOKOLOVA
JOSEP CAMINALS, pianista
Localitats: R. MARISTANY, magatzem de música, Plaça de Catalunya, 18

ELS CONCERTS CASALS

Ildebrando Pizzetti

Dins la gran remoció d'idees que caracteritza el moviment musical dels últims vint-i-cinc a trenta anys, el capítol que correspon al *rinovamento* italià és dels més curiosos.

La hipertròfia de la música escènica—i el que és pitjor, del «verisme» de menys antiga data—s'havia arribat a compensar a Itàlia amb un eixarreiment progressiu en el camp de la producció simfònica i instrumental. L'onada operística que inundava tot Europa, acabava per arrogar-se la representació musical del país, i el collapse que havia sofert la tradició de la música instrumental pura semblava respondre a un exhauriment total de les virtuts simfòniques de la raça.

Però la protesta no es podia fer esperar. Una plèiade de músics que a principis del segle rep l'oreig de l'impressionisme francès, s'imposà la tasca de regenerar la música simfònica italiana, restablint el contacte amb aquella gran tradició interrompuda del *settecento*.

La renovació que s'opera amb aquests músics que es diuen Pizzetti, Malipiero, Casella i molts d'altres que seria prolix d'enumerar, té, doncs, des d'un principi, aquesta doble tendència que tot just insinuàvem. L'àvida assimilació de les essències rejovenidores que vénen de fora—de França, de Rússia, dels països de l'Europa central, principalment—, i, d'altra banda, la concentració sobre els grans models nacionals de l'època que en podríem dir prenapolitana. Aquest afany de retrobament és tan viu en tots aquests músics italians, que arriba a encomanar-los un veritable fervor arqueològic. En efecte, gairebé tots són una mica musicòlegs: enlloc com a Itàlia no veureu tants de músics joves collaborar amb els homes de ciència en les grans edicions crítiques dels monuments musicals del passat, o fer-ne per compte propi transcripcions i adaptacions noves.

D'aquí ve, tal vegada, la curiosa mixtura d'arcaismes i refinaments d'última hora, d'ascetisme i sensualisme impressionista o, per dir-ho amb un símil musical, de modes gregorians i escala «russa», que dóna sovint un aire heteròclit a la moderna producció musical italiana.

En un músic com Ildebrando Pizzetti, que firmava algunes obres de joventut, a la manera dels antics, amb el pseudònim d'Ildebrando da Parma, aquesta barreja d'elements s'opera sota el signe d'una forta personalitat, que si bé no arriba a fondre'ls en una nova i personal unitat, aconsegueix, de totes maneres, acusar a través de totes les influències un noble i seriós temperament de compositor que li atorga un lloc preeminent entre les primeres figures de la música italiana contemporània.

Amb els tres preludis per a la tragèdia *Edipo re*, de Sòfocles, el preludi de l'òpera *Lo Straniero*, el *Rondo veneziano* i la *suite La Pisanella* dannunziana, Pizzetti ens oferia en el tercer concert de l'Orquestra Pau Casals un *raccourci* molt explícit de l'evolució que ha seguit la seva producció, des dels seus inicis fins a la data.

Aquest programa ens donava una vegada més l'avinentesa de constatar que fàcilment canvien de signe totes les qualitats específiques de la música concebuda de cara a l'escenari en ésser traslladada a la sala de concerts.

Ildebrando Pizzetti

Una infinitat d'episodis que al teatre ens colpirien per llur justesa ambiental o llur vigor ilustratiu, ens apareixen a la sala de concerts com fets musicals desarticulats—sense precedents ni conseqüents, imprevistos i inobligats, quant al futur—que passen sense dir-vos a reveure.

D'una manera semblant hom pot observar com les millors qualitats dramàtiques, teatrals i àdhuc escenogràfiques de la música d'incidència, queden desfocades al concert, i traint les intencions que sens dubte servirien admirablement al teatre, agafen un to emfàtic *creux*, artificial i declamatori.

El que fatiga més, però, és la prolixitat i la lentitud d'un desenvolupament musical que obeeix a un principi extrínsec, no prou clarament explicat per la composició mateixa. Això fa que els moments més forts d'ideació acabin naufragant a la curta o a la llarga—generalment a la curta—dins l'excessiva extensió dels episodis que es van encadenant amb un ritme divagatori.

Aquest programa no permet, certament, formar-se un judici definitiu de la personalitat de compositor d'un Ildebrando Pizzetti, que voldríem veure al Liceu amb obres representatives com *Déborah e Jaèle* o *Lo Straniero*, que una escena que vulgui cultivar amb dignitat el teatre líric italià modern avui ja no pot continuar ignorant.

ROBERT GERHARD

MUSIC-HALL

LUISITA ESTESO

Amb la Luisita Esteso, que hem vist aquest hivern en el Circ Barcelonès, hem experimentat una de les sensacions més singulars que ens ha produït el music-hall.

Aquesta noia surt a cantar coses aparentment serioses. Les coses que sentim cantar invariablement a totes les cançonetistes. Però ho fa amb un aire de desmenjada i una manca de convicció i d'entusiasme, amb un escepticisme, que imposen. L'Esteso canta, pel que sembla, amb una gran indiferència, canta en un estat gairebé absent. Tot el que fa sembla fer-li un fàstic absolut. I li fa tant de fàstic, que es disposa a burlar-se'n tan tranquillament. Es disposa a burlar-se de les paraules que diu, dels gestos que fa; es disposa a subratllar irònicament, amb un aire còmic fastiguejat, tota la seva actuació. De vegades, trenca bruscament el ritme de la cançó amb una interjecció irònica o una exclamació faceciosa que estableixen un contrast singular.

I de tot plegat en surt una paròdia reeixidíssima dels diferents gèneres de la cançó: la flamenca, la vampiressa, l'excèntrica, la ingènua, la *diseuse* de tangos... En possesió d'una veu original, de la qual extreu efectes inesperats, servida per una dicció extraordinàriament matisada i un gest facial extremadament dúctil, l'Esteso ateny fàcilment la caricatura. Però allà on d'altres caurien indefectiblement en l'exageració amanerada i exsangüe, ella, per una meravella d'espontaneïtat, es manté sempre naturalíssima, es manté sempre humana i vivent. Sota els *dehors* d'irònic escepticisme de l'Esteso, les persones sensibles descobreixen una complexitat expressiva veritablement excepcional.

No recordo quina revista de Madrid va dir que la Luisita Esteso assistia, fastiguejada, a l'ensorrada del music-hall de *variétés*, i que es complaïa cínicament a precipitar la seva mort. Aquests mots em recorden les paraules de Waldemar George quan deia de Chirico que aquest pintor ha proclamat l'odi i el menyspreu d'un univers en el qual un funest atzar l'ha obligat a néixer, tot i contribuint així a la seva decrepitud. No crec pas que l'art de la Luisita Esteso sigui exactament això. Ben al contrari. La Luisita Esteso no es complau, impassible, a ensorrar el music-hall de *variétés*, sinó que, subratllant els seus defectes, accentuant el seu amanerament i la seva exageració, assenyalant el seu artifici, contribueix eficaçment a la seva regeneració, tot i denunciant els esculls que cal sortejar i els perills que cal evitar.

SEBASTIÀ GASCH

MIRADOR TEATRAL

Hi ha una passa que es pateix al Paral·lel. De la proclamació de la República ençà surt a moixiganga diària. Ara, encara dura.

De primer moment, al fort de la febrada sentimental, era excusable. Fins feia bonic assistir a les funcions d'homenatge dedicades a les noves autoritats constituïdes, les quals eren un pretext per a tenir ocasió de veure-les i aplaudir-les de prop.

Ara aquestes funcions han degenerat en un truc per a omplir els teatres; i sota el pretext de l'homenatge el que es fa és combinar uns programes de saldos.

Al Còmic han estrenat una obreta de circumstàncies titulada *La República*. No val la pena de parlar-ne. Si de cas, per a dir que aquesta república del Còmic la deuen haver trobat en una parada dels Encants.

A l'Apolo, *Les republicanes*, revista amb vuit quadros i apoteosi, destinada a enganyar pagesos. Amb aquesta, passa altrament que amb la del teatre Còmic.

La signa un autor, si no de categoria, conegut, l'Alfons Roure. I ha estat muntada sota el patronatge expert del *produceur* Sugrañes, molt acreditat en la confecció de revistes a l'abast de totes les fortunes.

Tant l'una com l'altra estan a l'alçària de les circumstàncies. Han fet una revista que no hi ha per on agafar-la. Això des del punt de mira de la qualitat. Des del de la presentació tampoc. Tant els decorats com els vestits són les deixalles d'altres obres conegudes i masegades.

Si la gent, poca, que assistí a l'estrena, hagués de simpatitzar amb la República a través d'aquell espectacle soporífer, pedestre i analfabet, evidentment, es convertirien en uns monàrquics acèrrims. I als repucans, en canvi, els fastigueja tanta desaprensió. Dubto que en circumstàncies normals, prescindint de la solemnitat que hom procurà donar a l'estrena mitjançant l'assistència del capità general, hagués arribat a l'acabament.

Es revoltant veure com hi ha gent amb més aptituds per a caçadors furtius que no pas d'homes de teatre, disposada a aprofitar tota mena de circumstàncies i a tirar amb avantatge damunt del públic.

Ni el teatre és un abús de confiança, ni la revista una bestiesa més o menys d'actualitat, ni la República un pretext per a fer olla analfabeta a les costelles del públic.

Tanmateix és excessiu i és revoltant. I consti que en dir revista, partim del concepte primari que en tenen el seus conreadors d'ací, per a donar idea al lector que en el cas de *Republicanes*, el nivell és per sota del normal.

I bé. Això s'hauria d'acabar. Que la gent assisteixi ingènuament a aquesta mena d'espectacles avantatgistes amb el daler de manifestar els seus sentiments, el seu republicanisme, està molt bé. Que hi hagi una mena d'empresaris *produceurs* i autors mancats d'escrúpols, disposats a aprofitar-se'n, és vergonyós.

No volem donar idea al lector de l'argument d'aquesta barrabassada teatral per a no ofendre'l.

JAUME PASSARELL

* * *

Dimarts de la setmana entrant, Maria Lluïsa Rodríguez celebrarà el seu benefici al Romea. Estrenarà la traducció d'una comèdia anglesa, que porta el títol de *Aventura sentimental d'una minyona*, traduïda per Francesc Madrid.

Aquest benefici té el caràcter de comiat, ja que l'eixerida actriu del Romea acaba, en finir la temporada, de formar part de la companyia titular d'aquest teatre, per plantar botiga al Poliorama, davant d'una companyia de comèdies.

Palau Música Catalana
ORQUESTRA PAU CASALS
Avui dijous, 7 d'Maig, a tresq uart sde deu
SISE i DARRER CONCERT DE PRIMAVERA, amb la cooperació del mestre BALTASAR SAMPER i els pianistes M. HORZOWSKI i J. GIBERT CAMINS
Obres de *Beethoven, Samper, D'Indy, Chopin*
Localitats i entrades: guixeta PALAU

Teatre Català ROMEA
Companyia catalana VILA-DAVI
Tardes populars a dues pessetes butaca
Avui, programa doble a la tarda a preus populars:
La Princesa dormida
i Baby, La Ventafocs número 52
Totes les tardes i totes les nits:
ELS CRIMINALS

Gabinet ortopèdic
HERNIUS
Salvació de l'hèrnia
ARAGÓ, 277, ENTRESOL, 2.ª
DE 10 A 1 I DE 4 A 7
TELÈFON 76850 - BARCELONA

AVUI El chico de las pecas parla en
De pura sangre
i GINA MANES triomfa en S. O. S.
que es projecten al
ROSELLON CINEMA
PROGRAMA ALMIRA

AVUI
KURSAAL I CAPITOL
Camino del infierno
per JOAN TORENA i MARIA ALBA
PARLADA EN ESPANYOL

EL CINEMA

NOTES DE LA SETMANA

Algunes estrenes

Vilches, el Lon Chaney espanyol, abans de cultivar l'art cinematogràfic s'havia distingit tant — entre moltes altres coses — per la seva brillant tasca en el rol escènic de Wu-Li-Chang, que l'obra que porta aquest mateix títol ha conegut en tots els escenaris un èxit que ha aconseguit popularitzar-la. Així, qui més qui menys, tothom sap que tractant-se de Wu-Li-Chang, som a la Xina, a casa d'un xinès tan menyspreable com poderós, carregat de romansos, amic de parlar en metàfores i d'explicar històries inconvenients a les senyores.

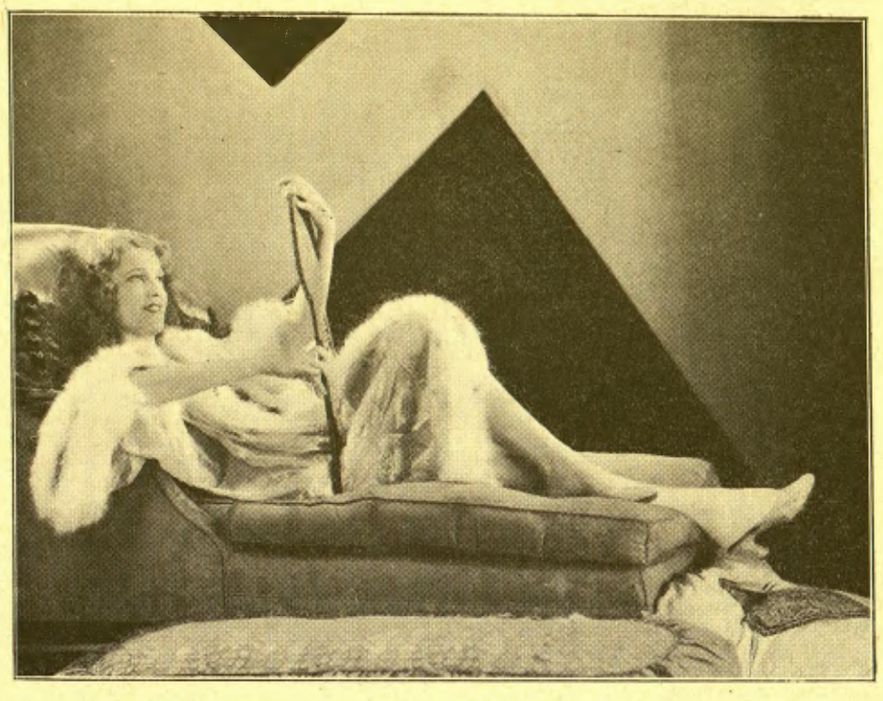

Jeannette Mac Donald, protagonista de «Montecarlo»

El film que s'ha rodat sobre aquesta història és un film mica més, mica menys, 70 per 100 parlat en castellà i la resta en xinès (?). Ara que Vilches, conscient dels seus deures artístics, en aquest film s'ha lliurat a la fatigosa tasca de parlar un castellà empeltat de xinès. El realisme de l'obra hi guanya extraordinàriament, però el públic hi perd, perquè no l'entén gaire bé.

Ja veureu la història. Resulta que un anglès estima una xinesa i que l'estima de debò; potser sí que va un xic massa lluny el jove en les seves tendres efusions, però al cap i a la fi el jove és, com se sol dir, un jove formal, i com que no pateix de manies i tant li fa que ella sigui groga com blanca, està disposat a portar les coses fins a la fi, que vol dir fins a l'altar. Però el pare, que no és altre que Míster Wu, l'home més poderós de la Xina, com es pot veure quan va pel carrer, i a la vegada un infame, com es demostrarà tot seguit, mata la seva filla, perquè creu que la vida sense honra no val res, i turmenta el noi perquè creu que un blanc a casa seva només hi fa que nosa.

Ara segueix el pitjor, perquè encara hi ha un pitjor, i aquí ja no sabem si és cosa de riure o de plorar. El senyor Wu creu que l'honra amb honra es paga, i com que aquesta honra no la pot pagar el noi, perquè sempre s'ha vist que això és cosa de dones, el xinès vol que la pagui la mare, i és ell personalment qui la vol cobrar, cosa que demostra, com dèiem, que el tal Wu-Li-Chang està molt malament de moral.

Aquesta darrera escena entre la mare de l'infortunat seductor i Míster Wu és d'aquelles que donen calfred. El públic hi pateix de debò, però és aquest un patir saludable i que fa bé. Quan finalment s'ha acabat aquest mal somni, un hom no pot per menys de lloar el Senyor d'haver-nos dispensat el benefici de poder veure des del Fèmina, en companyia de tantes bones persones, un espectacle que queda molt lluny del Passeig de Gràcia.

Si en *Wu-Li-Chang* el conflicte neix d'una incompatibilitat de races, aquest també és el cas de *Dos móns* del famós Dupont.

Film de tesi que no demostra res, *Dos móns* acaba de desacreditar l'autor de *Moulin-Rouge* i de *Piccadilly,* fins al punt que ara ha arribat el moment de preguntar-se si realment *Variété* fou obra de Dupont!

El públic que assistí a l'estrena rigué bastant durant la projecció. Seria per a nosaltres massa desagradable fer al detall la crítica a fi de recalcar els defectes d'un film animat de tantes bones intencions humanes. Això sí, si poguéssim escriure a l'autor, li diríem que si el pressupost no li permet contractar una Jeannette Mac Donald, més val que deixi córrer això de deixar les dones en camisa. La seva vampiressa és d'aquelles que fan fàstic, i, francament, estem massa refinats en aquests dominis (Jeannette Mac Donald, Joan Crawford, Nancy Carroll, etc., etc.) perquè la seva escena no tingui sinó la justificació d'una baixa sensualitat.

Que si davant d'aquests programes, algú ens fes l'honor de demanar-nos consell, li diríem sense vacillar: Aneu a veure *Montecarlo.*

Primer que tot, ens hem de descarregar la consciència. *Montecarlo* és una opereta, cosa que gairebé és sinònim de cursileria: només que Lubitsch ha concentrat aquesta cursileria en les escenes líriques de la seva obra, deixant la resta neta com una patena. Feta l'amputació de les escenes líriques, l'obra resulta una comèdia deliciosa, amb dolls d'humor de la més bona llei, sense bajaneria, realitzada amb aquella destresa que caracteritza l'animador de tantes belles obres, Ernest Lubitsch.

El film és una rèplica enginyosa de la famosa obra *Monsieur Beaucaire.* Només que aquí el barber es casa amb la princesa, naturalment quan la princesa sap que el tal barber és un comte. La democràcia, doncs, com és propi del gènere, se'n va per terra i tot plegat fa un tuf de cosa inactual i passada que sols l'art elegant d'Ernst Lubitsch és capaç de dissimular.

Tot plegat, falòrnies sense consistència, que queden ben mal parades en confrontar-les amb la realitat encesa i perillosa d'*El creuer Potemkin* i *Tempesta sobre l'Asia,* que en mig de l'entusiasme dels assistents han tornat a les nostres pantalles, les quals d'aquesta manera es netegen de tantes estultícies com s'hi projecten ara.

J. PALAU

Ja ho sabeu...

— que Carl Laemmle prepara un altre film de Remarque?

— que Lewis Milestone, autor de l'adaptació al cinema de *Res de nou a l'Oest,* ha estrenat ja *La primera pàgina,* film de la vida en els diaris americans?

— que Bobby Jones, campió de golf, ha rodat un film parlant: *Com jugo al golf?*

— que el Premi Nobel de Literatura, Sinclair Lewis, ha vist la seva novella *Let's play King* adaptada al cinema amb el títol de *La Reina de Hollywood?*

— que Erich Pommer prepara un film que diuen que serà el més important de la producció alemanya d'aquest any? La seva acció passa en temps del Congrés de Viena i serà realitzat en colors, per un nou procediment els efectes del qual es poden comparar a l'adveniment del film sonor.

"STUDIO CINAES"

KURSAAL presentarà demà, divendres, en SESSIÓ DE GALA son darrer Programa en aquesta temporada, dedicat a les produccions internacionals independents

Histoire de Detective
per Charles Dekenkeleire (Escola Belga).

El Gabinete del Doctor Caligari
per Rober Wiene (Escola Alemanya)

"VELOCITA"
per Cordero, Matina i Onani (Escola Italiana)

"LA PLUIE"
per Joris Ivens i Franken (Escola Holandesa)

"MADRE"
per V. I. Pudovkin (Escola Soviètica)
Producció Myrabpom-Russ, Moscú

AVIS: La sessió començarà a les 21'30. Es despatxen localitats sense recàrrec en el KURSAAL, de 5 a 7.

La política i el cinema

L'adveniment de la República obre un període de llibertat del qual és d'esperar que es beneficiarà també el cinema. Un exemple d'això el tenim amb la represa d'*El creuer Potemkin,* que actualment obté al Cinema Catalunya el mateix èxit extraordinari que l'acompanyà en les comptades representacions que el govern civil de la monarquia en va permetre al Tívoli, ara fa uns mesos. Per la seva banda, al Coliseum anuncien el film de Jannings *La darrera ordre,* l'estrena del qual fou prohibida, ara fa dos anys. Es de creure que, seguint aquesta tònica, finalment tindrem ocasió d'admirar la majoria de films que la censura ens ha privat de veure. Aquesta circumstància, entre altres avantatges, ens oferirà el de poder demostrar públicament fins a quin punt arribava l'estupidesa, la incomprensió i l'analfabetisme de les persones encarregades d'exercir la censura cinematogràfica.

* * *

Arribats a aquest punt, ha arribat l'hora de plantejar amb tota claredat el problema de la censura en els films. Cal esperar del nou ordre de coses establert que ni per un moment més tolerarà el sistema de censura que hem patit fins ara. Per si la censura no fos ja de per si una cosa prou odiosa, a Barcelona ens trobem amb l'agreujant que les persones que l'exercien no han fet res més que demostrar la manca més elemental d'intelligència. D'aquesta manera hem vist trossejats i estrafets una sèrie de films. Perquè la censura no en tenia prou amb tallar els trossos que li semblaven suspectes; a més a més, s'entretenia a canviar el sentit dels films i fins la identitat dels personatges. En la versió cinematogràfica de la famosa novella de Stendhal, *El Roig i el Negre,* la censura barcelonina va considerar convenient presentar Mme. de Renal com la neboda i no la muller; en el *Potemkin,* l'alegria dels mariners revolucionaris en veure que els seus companys dels altres vaixells feien causa comú amb ells, era presentada com l'alegria natural perquè el tsar els perdonava...

Podríem citar mil exemples reveladors del cretinisme de la censura cinematogràfica. Hom va arribar fins a tallar el fragment d'un film en el qual hi havia un minyó que lliscava per la barana d'una escala, perquè, segons sembla, l'escena podia constituir un mal exemple pels infants que tenen una barana a la seva disposició.

Aquest criteri de portera es pot dir que resumeix i simbolitza tota a tasca d'aquests burots de la moral i del patriotisme (!) que tenien, i no sabem si encara tenen, a les seves mans, la censura cinematogràfica. Es d'esperar, com dèiem, que el nou ordre de coses posarà un límit a aquesta disbauxa d'analfabetisme. Si la censura es considera indispensable, almenys que sigui encarregada a gent responsable i intelligent. Es el mínim que es pot exigir.

* * *

Ja que en el present article parlem de les relacions de la política i el cinema, val la pena d'aprofitar l'ocasió que el tema ens ofereix per dir quatre coses sobre l'atenció que les nostres editores de films han dedicat als darrers fets polítics.

En la secció d'actualitats dels cinemes de Barcelona hem vist tres mostres diferents del partit que han tret els *cameramen* del país de la proclamació de la República. Ben mirat, de Repúbliques no se'n proclamen cada dia i tot fa preveure que valia la pena de dedicar una mica d'atenció a aquests documentals d'un valor històric tan alt. Doncs bé; si ens hem de referir a les proves que hem vist, sols hi ha la labor del *cameraman* de la Paramount a Madrid que sigui mitjanament acceptable. Almenys, la fotografia és clara, el film és sonor i hom pot sentir la veu d'Alcalà Zamora i d'Indalecio Prieto.

En canvi, els que s'han encarregat de filmar aquests moments històrics de Barcelona s'han oblidat que existia un invent que feia que el cinema ja no fos mut. Fa pena de pensar que s'ha perdut l'ocasió d'enregistrar els crits de la multitud, els parlaments d'En Macià i dels altres capdavanters del moviment. Imagineu-vos el valor extraordinari que, temps a venir, tindria aquest documental històric. I fa més pena, sobretot, quan veiem en totes les revistes d'actualitats una bona fotografia i una bona sonorització dels fets més banals. A Barcelona no ha estat possible que la proclamació de la República fos servida cinematogràficament amb la mateixa perfecció que cada setmana veiem dedicada, per exemple, a la manera de fabricar paners a la Indoxina o a la inauguració d'algun congrés agrícola per un obscur sots-secretari del govern belga.

Fins la tronadeta rua de carnaval barcelonina va merèixer els honors d'una actualitat parlant, i un esdeveniment de molta més envergadura no ha pogut tenir el mateix tracte.

JOSEP MARIA PLANES

EL PUNT DE VISTA DE CHARLOT

Pessimisme i humor

El punt neuràlgic del darrer film de Chaplin s'escau just en aquell instant en el qual Charlot pregunta simplement a la florista: «Ja hi veu, ara?»

Com que no es tracta d'un film parlat, no podem sentir l'accent amb què són dites aquestes paraules, però el gest facial del gran actor irradia amb una plenitud d'expressió que no deixa lloc a dubte sobre l'amargor que es dissimula sota la tímida alegria del vagabund.

En «Les llums de la ciutat»

Es amb una bena als ulls que la gent s'ha figurat sempre Eros, el déu que regna allí on s'és més feliç pel que s'ignora que pel que se sap. El que importa és conservar l'amor amb els ulls ben oberts, i l'heroïna de *Les llums de la ciutat* no és capaç d'això. Quan s'ha dissipat el somni segregat per la seva imaginació excitada d'erotisme i de follia novellesca i es troba fit a fit amb l'objecte del seu amor, despullat de totes les gales amb les quals l'havia revestit, ella no experimenta sinó pietat, i la pietat és sempre un moviment de l'ànima vers el que ens ha semblat inferior, és a dir, que és, per qui la provoca, una humiliació, que en el cas present és una tortura.

A la darrera escena del film de Chaplin, no puc sinó recordar-me d'un aforisme budista que diu secament: «L'amor se'n va tot just comencem a veure clar».

Jo crec que moltes persones atentes a la indumentària estrafolària de Chaplin riuen tot pensant que l'aventura és l'aventura isolada d'un ximple ridícul. Pocs espectadors s'adonen que aquella aventura els afecta personalment a ells també, i que si sabessin pensar en termes generals, abastarien el pessimisme implacable que és el darrer mot dels films de Chaplin.

Davant per davant d'aquesta decepció sistemàtica, d'aquesta lucidesa que volatilitza tots els valors, l'home té el recurs de l'humor, de l'humor entès com un refugi, com una venjança i ensems com una conciliació amb el món enemic.

No puc en aquest lloc ni tan sols esbossar una teoria de l'humor, encara que sento com sols ella podria dar-nos una estètica sobre els films de Chaplin, però penso ara sobretot en aquella qualitat d'humor — d'un negre funerari, com deia Schumann—que es dissimula sota les fineses brillants que fan la delícia del públic superficial, en els *scherzos* de Chopin.

La gent riu davant les relliscades de Charlot, sempre perdent peu damunt la realitat, sense acabar de caure definitivament mai, i aquelles rialles ofeguen el seu plany feble, feble perquè és pudorós. Chaplin no juga mai al sentimentalisme baix. Res de cabotinatge. Juga *piano,* amb sordina quasi sempre.

El plany de l'home que voga contra corrent, *que viu en la societat sense pertànyer-hi,* que porta a dins una fantàstica provisió d'entusiasme, però un home al cap i a la fi, a qui el món refusa perquè no acaba mai d'apendre el joc de la hipocresia. Hi ha en la vida de Chaplin una sinceritat explosiva que els altres no poden suportar.

I Chaplin es plau en delatar el fet d'una societat bastida, no sobre la moral, sinó damunt el sentiment del ridícul. Si poguéssim afranquir-nos d'aquesta tàcita invenció de l'home que és el ridícul, el món pendria una volada espléndida i molts infeliços serien cridats al festí de la vida.

Només per la nineta humida dels seus ulls, humida d'un plor que ell sempre conté, traslluu un xic el gran secret que crema el cor de Chaplin. L'èxit mundanal—i potser Chaplin és un escèptic que no es refia de cap altre èxit—, l'èxit mundanal no és pels generosos, sinó pels calculadors elegants que saben jugar amb certa tredor.

Jo no crec que hàgim d'atribuir a l'atzar la persistència de Chaplin en la seva típica indumentària. No saber-se cordar l'americana és ben poca cosa en si, però és símptoma de coses majors. L'entusiasme i l'astúcia estan renyits.

Jo no puc seguir Chaplin en el seu pessimisme integral, ni crec que la solució suprema sigui l'humor. Però el que crec i el que no crec, em penso que no interessa a la majoria dels que poden llegir aquestes línies. Només diré que m'aferro amb totes les forces al que Chaplin diu al milionari que es disposa a suïcidar-se: «No ho feu pas! Penseu que demà brillarà altra vegada el sol, i que els ocells de nou cantaran.»

J. P.

La protesta en els cinemes

Un important funcionari de la Cinaes ens assegurava que el públic més difícil de tenir content és el públic de la sessió especial de les 6 dels dies festius, i alludia com a argument que són els més difícils perquè són els que paguen més car l'espectacle.

Que la protesta està en relació amb el preu, és evident. Abans, en els cinemes, mai no hi havia protestes, i no és pas perquè abans no abundessin els films poca-soltes, sinó tot el contrari; però el preu era tan mòdic que ningú no podia pendre's seriosament per víctima d'una enredada. Ara, amb l'augment dels preus, les protestes han sovintejat més, alhora que esdevenien cada cop més sonores, i avui, en el dia de l'estrena de qualsevol film, rarament passa la projecció d'aquest sense que algú no faci sentir el seu descontent, perquè més difícil que el del diumenge a la tarda és el públic de les estrenes.

Que hi ha dret a protestar, quin dubte hi ha, però quan les opinions estan dividides, i això és el més corrent, la protesta d'uns molesta els altres. Potser el més còmode fóra que els que no els plau l'espectacle marxessin, perquè a la pena d'haver malbaratat el diner, han d'afegir-hi, si es queden, la de malbaratar el temps. Potser és que aquests protestataris, moguts d'un zel lloable, volen, manifestant la seva pública protesta, treballar per la selecció dels programes i per la illuminació dels públics. I pensar que entre aquests que criden tant, quan fan el que els plau, hi ha tants enemics de la censura! Si ells fossin censors, que patiríem! Hem vist (o sentit) xiular films com *La fràgil voluntat* i *La marxa nupcial.*

L'important de la qüestió és que els empresaris fan molt de cas d'aquestes manifestacions adverses i que probablement és a elles i a aquest criteri que devem que no s'hagi repès *La aldea maldita.*

La qüestió és doncs important i potser sense remei, a menys que els empresaris no tinguessin un criteri sa i ferm a la vegada i no es deixessin imposar tan fàcilment per manifestacions no valorades per cap garantia.

A la premsa escau la tasca d'orientar el públic. Potser és a una acció periodística que devem la possibilitat de la projecció pública d'un film difícil com *Romança sentimental,* que a Madrid s'estrellà rodonament el primer dia i que aquí, gràcies al cor unànime d'elogis periodístics, ha pogut exhibir-se tants dies com l'empresa ha volgut.

FEMINA
LA MAXIMA estrella de la pantalla espanyola en la seva MAXIMA creació

Producció en espanyol de Metro-*Goldwyn*-Mayer
— i —
LA SEÑORITA DE CHICAGO
per CHARLEY CHASE
Monarico i Linda Loredo
parlada en espanyol
Es garanteix la rialla

LES ARTS DISCOS

EL MONUMENT A PI I MARGALL

Tornem a insistir

La semana passada vaig tenir l'acudit d'assistir a la sessió de l'Ajuntament, Una vegada instal·lat en el lloc que em pertoca com a ex-candidat derrotat — entremig d'honorables ciutadans a seques —, vaig esperar l'aparició dels altres ciutadans de segon grau. Al cap de pocs moments ja han entrat gairebé tots. Els amics Pere Comes i Joaquim Ventalló s'adonen de la meva presència i em dediquen una salutació efusiva.

(Per continuar airosament aquestes ratlles, ara em convindria una cita llatina amb la qual pogués expressar, sentenciosament, aquesta situació entre dos ex-candidats que es saluden dintre la sala consistorial, amb la justa separació determinada pels vots aconseguits respectivament. Deploro no trobar la llatinada pertinent, a la qual renuncio perquè no vull recórrer a solucions dictatorials.

Veritat que no sabeu què vull dir?

Si em permeteu allargar aquest parèntesi, m'explicaré.

Quan Primo de Rivera redactava les seves notes inefables, molt sovint s'havia trobat en el meu mateix cas: intercalar una frase llatina. Doncs bé — ho sé de bona tinta — en l'original del dictador hi havia unes notes marginals al seu secretari: *aquí ponga un latín adecuado al sentido de la frase.*)

Tancat el parèntesi, tornem a la referida sessió de l'Ajuntament, de la qual només comentaré els darrers mots finals.

El cap de la minoria lerrouxista va demanar al president de la Comissió del monument a Pi i Margall, el ciutadà Lluhí i Vallescà, que convoqués per aviat l'esmentada comissió, per així... «Ara començarà el míting», va interrompre el ciutadà Aragai, i tot seguit l'equànime Presidència exercida per l'amic Comes, donà per acabat el debat i la sessió.

Sembla, doncs, que la qüestió del monument a l'egregi barceloní es tornarà a plantejar i segurament quedarà solucionada. Per això creiem oportú parlar-ne i tornar a insistir en el nostre punt de vista ja exposat en aquestes mateixes pàgines.

Recordem, breument, els antecedents de la qüestió. Fa una colla d'anys l'Ajuntament acorda erigir un monument a la glòria de Pi i Margall en la cruïlla del Passeig de Gràcia (avui de Pi i Margall) i Diagonal (avui Avinguda del 14 d'Abril). Després s'encarregà a l'escultor Blay el projecte, es nomenà una comissió, s'inicià una subscripció, es col·locà la primera pedra, es construeixen els fonaments i de mica en mica s'executen les figures de la maqueta que reproduírem (núm. 63 de MIRADOR).

Després de la caiguda del Directori es torna a plantejar la qüestió. Tots els republicans tornem a insistir en el desig de continuar elaborant en pro del monument. La veu reaccionària, que en aquella data «encara» era al Poder, manifesta la seva adversió al projectat homenatge a Pi i Margall en un lloc tan important i deixa entendre — com a generosa concessió — la possibilitat d'erigir el monument en algun recó secundari de la ciutat. Protesta dels republicans: «Volem el mateix lloc acordat per honorar dignament la memòria de Pi i Margall». Objecció dels reaccionaris: «Els tècnics diuen que el monument projectat és contrari als principis moderns d'urbanisme i, a més a més, de pèssimes qualitats artístiques». I aleshores es tornà a revisar aquest projecte que tots teníem oblidat, els diaris el tornaren a reproduir, i els republicans de bona voluntat que tenen la retina educada quedaren aclaparats davant la monstruositat de tal projecte i sorgí la polèmica.

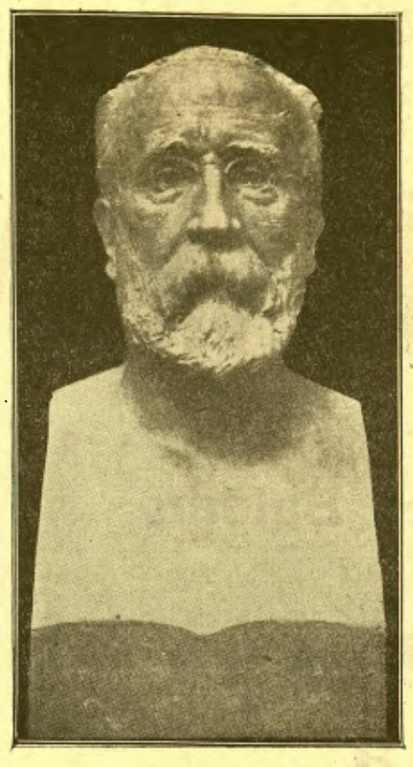

El bust de Pi i Margall del monument projectat per Miquel Blay

En aquella ocasió jo vaig escriure: «Per honorar dignament la memòria de Pi i Margall o, si més no, pel bon nom de la nostra cultura, cal ara que hi som a temps, rebutjar aquest projecte i, tot seguit, substituir-lo per un altre que en sigui digne». I parlant del mateix afer, Manuel Brunet deia en aquestes pàgines: «Només resta una solució prevista de molt temps i concretada per Carles Soldevila en un «Full de Dietari». Construir, *precisament a la cruïlla del passeig de Gràcia amb la Diagonal,* un obelisc. Un monument d'aquesta mena no faria cap nosa, donaria al lloc una majestat que ara no té, ni tindria amb el projecte d'En Blay, i no molestaria a ningú. A la base de l'obelisc podria haver-hi un medalló amb el retrat d'En Pi.» I aquest fou el criteri adoptat per una de les darreres sessions de l'anterior Ajuntament a proposta del nostre company Massot. Ço és: encarregar als tècnics de l'Ajuntament senyors Adolf Florensa i Nicolau Rubió un projecte d'obelisc en el mateix lloc d'emplaçament acordat. Així, és de l'única manera que es podria establir la desitjada concòrdia entre el republicanisme, l'estètica i l'urbanisme.

Es de creure que els actuals components de la Comissió del monument a Pi i Margall seguiran amb el mateix bon criteri de rebutjar un projecte de tan mal gust. Seria dolorós que el primer monument erigit per la República fos aquesta mena de carrossa simbòlico-carnavalesca. Pel bon nom de Pi i Margall cal evitar-ho, perquè cada vegada que ens riuríem del monument faríem una irreverència a la memòria de l'insigne patrici.

MÀRIUS GIFREDA

URODONAL
treu el dolor de ronyons perque dissolt l'ácid úric
Estic satisfet del resultats obtinguts amb l'URODONAL en tots els casos en que está indicat.
DR. DOMINGUEZ RODIÑO
Catedrátic de la Facultat de Medicina de Sevilla
GRÁFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALISA EL REUMA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

SALA BADRINAS

Organització Merli

E. Bosch Roger. — Fins fa poc aquest pintor mostrava preferència pels obscurs incolors amb el propòsit d'aconseguir amb ells l'emotivitat que necessita imprimir a les seves obres, però l'afany d'accentuar l'absència de color en els plans no il·luminats, solia emmenar-lo a l'ús gairebé sistemàtic del negre, que en ésser pastat amb altres colors per suavitzar certes dureses, acabava per produir una monotonia desconcertant i àdhuc desvirtuava la seva eficàcia en els obscurs. En les obres darrerament exposades, però, hi és insinuada la moderació en l'absència de llum i la tendència a un cromatisme més sincer i adient a la pròpia visió. Hom diria que fa una regressió al seu punt de partida amb més serenor que abans. Aquest canvi, no obstant, no sembla encaminat a la solució definitiva d'intensificar el subjectivisme que ha estat sempre en l'obra d'aquest pintor una qualitat vivíssima; més aviat diríem que sembla obeir al propòsit de fer una pintura amable, defugint els principis essencials assenyalats en el procés artístic de Bosch Roger.

Carme Cortès d'Aguadé. — La desigualtat aparent o superficial que pugui deduir-se de la comparació de les obres d'un artista és sempre una prova convincent d'inquietud quan són sinceres i van encaminades en conjunt a l'aconseguiment d'un propòsit que per llei de convicció pren la davantera i esdevé punt bàsic de l'obra general.

Carme Cortès és una artista per temperament, altrament no perseguiria l'orientació evolutiva de nous camins en un mateix propòsit, amb noblesa i concepció personal. L'obra assenyalada amb el número 17 és tan plena de comprensió i resolta amb tal justesa, que estremeix i fa sentir plenament l'emoció vital copsada per l'artista.

En els nus no arriba a condensar tota la força viva que percaça, degut potser a un excés de preocupació per tal d'unificar la forma i la composició.

E. Grau Sala. — La manera de resoldre d'aquest pintor és senzillament ben orientada; algunes de les teles que exposa, les que són fetes sota un aspecte de concepció més madura, demostren perfectament que Grau Sala és un pintor que sent predilecció pels problemes interiors. Li cal, però, treballar a profit de la seva tècnica, puix que en certes ocasions les seves inquietuds són expressades amb dificultat, i per tant no prenen el relleu que desitjaria obtenir. Recordem un retrat de noi entre les millors teles.

Ramon Lòpez. — La decisió impetuosa que resol amb tanta espontaneïtat les expressions d'aquest artista són la prova palesa d'un temperament, les percepcions de la naturalesa amb la rapidesa d'un nerviosisme incontingut. Amarat d'entusiasme i clafert d'emoció, el seu art resulta immoderat, voluptuós, inconscient.

El dia que aquest abrandament desenfrenat sigui limitat per una interna moderació, la seva pintura adquirirà robustesa i definirà una personalitat. Aquestes objeccions no impliquen pas que les seves obres no siguin personals; el que passa és que prenen un aspecte superficial que desvirtua el producte conjuntiu de forces internes.

De totes maneres, cal tenir en compte que les qualitats artístiques dels temperaments agudament susceptibles solen ésser prometedores àdhuc en els casos en què, com el de Ramon Lòpez, l'accentuació d'emotivitats és embolcallada amb una tècnica bigarrada.

Josep Obiols. — La coequació ben entesa i definitiva no és tan sols d'una gran eficàcia, sinó fins i tot imprescindible. El mateix Obiols ens ho ha palesat en ocasions anteriors. En les pintures d'ara, però, hem de convenir que no hi és jugada amb encert absolut, malgrat constituir una característica principalíssima del seu art. En conjunt, les produccions actuals no responen del tot a la personalitat artística d'Obiols. Esperem que en altra ocasió podrem remarcar la importància de la seva obra amb tota l'atenció que es mereix.

En l'exposició present la majoria dels artistes no hi són representats en la integritat del seu art; i ho deplorem per l'èxit general de les manifestacions artístiques tan necessitades d'un màxim acurament.

Carme Cortès d'Aguadé. — Retrat

Josep Prim. — Es altament remarcable la serenitat amb què s'exterioritza en la majoria d'obres i molt particularment en aquelles on, a través d'una poesia plena de repòs, expressa la calma espiritual de les seves figures. En determinades teles, sobretot en natures mortes, hom hi sent influències alienes. Naturalment que això no implica un defecte imperdonable, però ens consta que a Josep Prim no li calen hibrideses.

Miquel Villà. — Acull perfectament la grandiositat global de la naturalesa i cerca per llei de contrast la proporció exacta del paisatge, sostenint una lluita imponderable amb problemes d'ordre tècnic que en aquest cas no són pas de fàcil solució. Cal confessar sense reserves que en la majoria de teles aconsegueix el seu propòsit ben reeixidament. En canvi, en altres, la ponderació de les proporcions no marxa d'acord amb la manera de fer preferida per ell i no arriba a concentrar la visió diluïda profusament per indrets innecessaris.

F. Vidal Gumà. — Entre totes les obres d'aquest pintor preferim aquelles en què el moviment i la vibració de la llum el condueixen a una imprecisió en el detall i en la forma. Les qualitats expressives del color són emprades per Vidal Gumà amb encert, com a força central del seu art. En accentuar la forma que tanca els colors de cada objecte, perd eficàcia i no resol exactament el propòsit del pintor ni l'obligada missió del color en la pintura. En les teles com la que representa la plaça de la Universitat, on tot es supedita a la intensitat cromàtica d'unitat i de conjunt, triomfa plenament.

Joan Rebull. — En la delicadesa ponderada i suau de la composició troba base la fortitud del seu art, que es manifesta en una acusació d'encalmada serenitat. Tot amb tot, sentim una marcada preferència pels seus baixos relleus, construïts amb una màxima delicadesa que el fan menys voladís, més consistent i amb conseqüències també molt més expressives.

Cal repetir que, com l'obra de Bosch Roger i d'Obiols, la d'En Rebull no es veu tampoc representada en aquesta exposició amb tota la intensitat i responsabilitat de l'artista. Per què?... No fóra molt dificultós d'endevinar-ne la causa.

ANGEL FERNANDEZ

DISCOS

Els artístes en el jazz "hot"

En altres cròniques hem anat destriant les característiques del jazz «hot» i del «straight». Es difícil presentar individualitats que es puguin conèixer amb el jazz «straight»; en aquest trobareu més orquestres de fama. La Whiteman, la de Jack Hylton, encara que aprofiten el nom de llur director, tenen més el valor del conjunt que no el del seu director. Es el conjunt el que reïx; la perfecció de l'instrumentista pot ésser gran, però queda amagada amb les orquestracions sorolloses que solen prodigar.

Aquesta manera de fer del jazz «straight», a la qual pertanyen la majoria de les orquestres més conegudes, no permet que els artistes es formin amb un estil personal, si acàs l'única concessió que es fa és a base de procurar exhibició amb un passatge que comporta una certa gimnàstica musical; és a dir, potser hi hagi una singularització en la manera d'executar, però no una personal interpretació del tema, que és la característica del jazz «hot». Es aquí on poden haver-hi artistes, afegint que en el disc han tingut la millor manifestació. Tant és així que s'han format orquestres especialitzades per a l'enregistrament; els conjunts nombrosos es redueixen, i encara més, de moltes orquestres famoses de jazz «straight», es separen els millors elements per a enregistrar discos «hot».

La majoria d'artistes «hot» són negres: Armstrong, Hines, etc., etc. El de més fama sembla ésser Louis Armstrong, que, jove encara, 29 anys, ha assolit un gran nom. L'instrument que domina és la trompeta, amb la qual pot fer les variants més interessants amb un mateix tema. Encomana a l'instrument una vibració especial que fa que aviat ens adonem de la seva intervenció.

A més a més és també especialista en altres instruments, i encara que té una veu d'un timbre poc agradable, la té prou cultivada per a donar als discos en què la llueix, una nota exòtica. S'ha fet cèlebre la cançó *Some of these days,* enregistrada per Odeon en el disc 165,844. També Parlofon ha recollit diversos «blues» que s'han fet populars.

Un altre artista, potser el que segueix en mèrits a Armstrong, és un blanc, Bix Beiderbecke, més jove encara, 25 anys, però actualment malalt. També és un artista de la trompeta, però amb una inventiva gran, amb la qual improvisa les variants més divertides.

Amb certs elements de l'Orquestra Witheman ha omplert molts discos «hot», però els millors són els que ha enregistrat per a Odeon amb cinc artistes més, formant un conjunt reduït, però de grans possibilitats per al jazz «hot». També ha escrit un fragment en forma de *rêverie* en el qual l'especial sonoritat obtinguda fa recordar les de Ravel, Poulenc i d'altres músics francesos.

J. G.

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

BADRINAS
Mobles moderns
Sales d'exposicions
Teles De Te Ku
Objectes per a regal
Diagonal, 460.-Barcelona.-Telèfon 73963

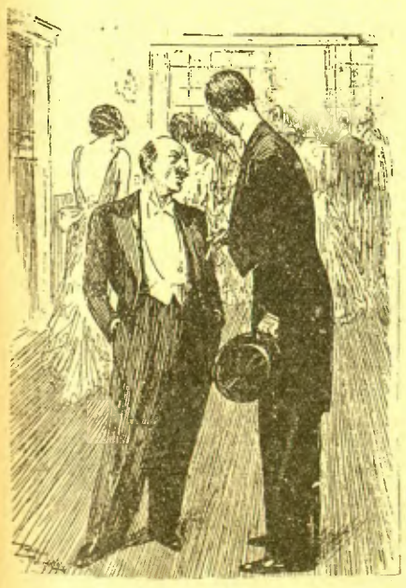

—Ja em comencen a agradar les faldilles llargues. Em torno a acostumar a mirar la cara de les dones.

(*Punch,* Londres)

—Per què plores encara, si ja t'he donat el ral que has perdut?

—Es que si no l'hagués perdut, ara en tindria dos...

(*Ric et Rac,* París)

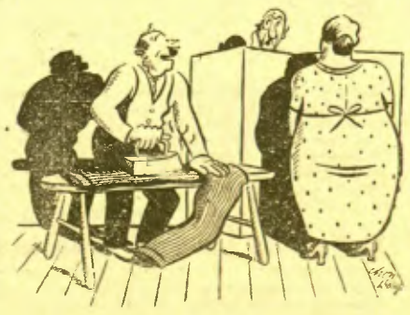

—Ja pot sortir; és la meva dona.

(*Judge,* Nova York)

—Demà fa anys que ens vam casar. Què et sembla si matéssim el pollastre negre?

—Quina culpa hi té, pobra bèstia?

(*Le Matin,* París)

—Ara són hores d'arribar? I mentrestant, la teva dona indefensa a mercè dels lladres!

(*The Humorist,* Londres)

JOSEP VENUT PELS SEUS GERMANS

—Ja us ho deia jo que el donàvem per massa pocs diners.

(*Le Rire,* París)

—No sé si havíem quedat pel dilluns o pel dimarts, però estava segura que m'esperaries.

(*The Passing Show,* Londres)

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.a - Tel. 16606 **Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID**

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 °/o DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

—Què ha passat?
—Algú ha perdut un bitllet de cinquanta marcs.
—I tu no el busques?
—Fuig, home! Ja li tinc el peu a sobre.

(*Der wahre Jacob*, Berlín)

—El teu pare i jo ens anem a divorciar. Amb qui et vols quedar, amb el papà o la mamà?
—A veure, qui de vosaltres es queda amb l'auto?

(*Ric et Rac*, París)

EL LLEO FERIT

—No he estat jo! Es aquest el que ha tirat!

(*Ric et Rac*, París)

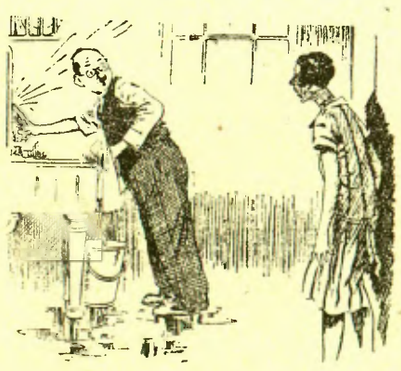

—Ja pots treure el dit de la canonada.
—Gràcies a Déu! Que ja ha arribat el lampista?
—No, però s'ha calat foc a la casa.

(*London Opinion*, Londres)

Anuncieu a MIRADOR

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastenia,** **Impotencia** (en totes les seves manifestacions), **mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos** en general de les dones i tots els **trastorns orgànics** que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré,** més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré,** tots els esfoorços o exeercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme. amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. – *Dirigint -se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu per al franqueig a Oficines* **Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter 16, Barcelona,** *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties.*

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**

vel preu fixat de **2'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 193*....

Signatura

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45 -- Barcelona